

Karjalainen Heimio

Santra Remsujeva
kantoi Kalevalan
perinnettä

Karjalaisten valtakunnallinen sanomalehti KARJALA

- Ilmestyy torstaisin
- Kertoo karjalaisista tapahtumista
- Kertoo karjalaisten tunnoista
- Voit osallistua keskusteluun
- Matkakertomukset Karjalaan ym.

Näistä kaikista voit lukea Karjala-lehdestä!

Kestotilaus vain 76/vuosi

Määräaikaistilaus 82/12kk

KARJALA-lehti

Soita tilauksesi 05-5414 600 tai sähköpostilla: tilaukset@karjala-lehti.fi

Rakennusliike RAKENNUSNELIÖ OY

Helsingintie 9 A 1, 24100 SALO
Puh. 02-7317262, telefax 02-7332626

Juuriltaan karjalainen yritys

Karjalan Heimio

KARJALAN SIVISTYSSEURAN ÄÄNENKANNATTAJA
Runsaasti kuvitettu, kulttuurihistoriaa tallentava ja aikaansa seuraava karjalainen aikakauslehti, 91. vuosikerta. Ilmestyy kuusi kertaa vuodessa kaksoisnumeroina. Noin 200 sivua monipuolista lukemista Karjalan ja karjalaisten historiasta ja nykypäivästä. Ulkoasu: Peter Bange.

Tilaushinnat 2010:

Vuositilaus 35 €

Vuositilaus seuran jäsenille 30 €

(Suomi ja Pohjoismaat)

Maksun voi parhaiten suorittaa Karjalan Sivistysseuran tilille 800015-61719. Seuran osoite: Luotsikatu 9 D 10 00160 Helsinki. Sähköposti: toimisto@karjalansivistysseura.fi

Toimistopäivät ti ja to klo 10-16, puh. 09-171414

TÄSSÄ NUMEROSSA

Kansikuva: Santra Remsujeva ja sateenkaari Kuittijärven yllä Vuokkiniemessä. Kuvat: Aila-Liisa Laurila

Unto Martikainen: Matka Uhtualle, Vuokkiniemeen ja Solovetskiin s. 100

Ismo Alhoniemi: Eila ja Elin Pöllänen vaalivat karjalaisuutta Ruotsissa s. 104

Alma Sapošnikova: Vuonnisen vedenneidot, tarina Kuitin rannalta s. 106

Svetlana Staskoit, Aila-Liisa Laurila: Uhut-seuran juhlavuosi s. 112

Anneli Asplund: kirja-arvostelu Marjuškan ilot s. 114

Aila-Liisa Laurila: kirja-arvostelu Kaipaus Karjalaan s. 115

Antti Kotaniemi: Kotaniemet koolla Posiolla s.116

Sari Heimonen: Holappa-suku Piipolassa s. 118

Veikko Huotarinen: Sommelson konsertissa Kuhmossa s. 119

Markku Nieminen: Santra Remsujeva tuonilmaisiin s. 124

KARJALAN HEIMO

N:o 7-8 Helsingissä, 15. päivänä elokuuta 2010.
Karjalan Sivistysseura ry:n äänenkannattaja. Perustettu 1906

Toimitus

Päätoimittaja: Aila-Liisa Laurila
Puhelin: 0400 755 907 tai 040 514 3351
Sähköposti: paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Osoite: Lapinkaari 20 B 23, 33180 Tampere
Internet: www.karjalanheimo.fi

Toimitusneuvosto

Senni Timonen, puheenjohtaja
Max Arhippainen, Tapio Hämynen,
Tuula Koski, Pekka Laaksonen,
Aila-Liisa Laurila, sihteeri

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa, kaksoisnumeroina.

Ilmoitushinnat

Takakansi 490 €, sisäkannet II ja III 450€, 1/1-s. 430 €, 1/2-s. 300 €, 1/3-s. 235 €, 1/4-s. 185 €, 1/6-s. 140 €, 1/8-s. 115 €.

Aineiston toimitusosoite
paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutos

Karjalan Sivistysseura ry
Osoite: Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin: 09 171 414
Sähköposti: toimisto@karjalansivistysseura.fi
Internet: www.karjalansivistysseura.fi

Tilaushinta: Lehden tilaushinta on 35 € / vuosi.

Yhdistyksen jäsenmaksu on 30 € ja lehti sisältyy jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Sampo Pankki 800015-61719

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Puheenjohtaja: Kari Kemppinen
kari.kemppinen@karjalansivistysseura.fi
Osoite: Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin: 09 171 414
Telefax: 09 278 4765
Sähköposti: toimisto@karjalansivistysseura.fi

Internet: www.karjalansivistysseura.fi

ILMOITTAMALLA TÄSSÄ LEHDESSÄ TUET KARJALAINUORTEN OPISKELUA.

ISSN 0449-8828

Santran ääni ei koskaan katoa

Toukokuun kuudentena päivänä Vuokkiniemessä 96 vuotta täytännyt Santra Remsujeva siirtyi tuonilmaisiiin heinäkuun puolivälissä. Tšärkän kupeessa sijaitsevaan Santran taloon jäi vain hiljaisuus ja tyhjä paikka. Enää ei kuulla hänen laulujaan eikä värikästä pakajamistaan.

Santra oli tuhansille tuttu tarinankertoja, joka muisti asioita nelivuotiaasta lähtien. Hänen talonsa ovesta kulkivat kaikki, jotka halusivat kuulla vauhdikkaita starinoita menneiltä ajoilta. Olen hyvin kiitollinen siitä, että Kai Paajaste poikineen vei minutkin Santran luo vierailulle vuosi sitten Iljan pruasniekan aikaan – aurinkoisena, lämpimänä ja kirkkaana sunnuntai-iltapäivänä. Siitä päivästä tuli unohtumaton ja tapaamisestamme ikimuistoinen hetki.

Muistan kuin eilisen, kuinka istuin Santran lähellä ja yritin kaikin mahdollisin keinoin keskittyä kuuntelemaan häntä ja vain häntä. – Ja muistamaan kaiken lopun elämäni, vaikka muistini ei ole puoliksikaan niin hyvä kuin Santran.

Ryhtyessäni kirjoittamaan tätä tekstiä palasin vuoden takaiseen aikaan. Et sin esiin Santran talossa ottamani kuvat ja yllätyin itsekini: löysin Santran erittäin elävänä ja vahvana hahmona kertomassa, mitä sattui metsäpöntillä monia vuosikymmeniä sitten.

Yllätyin nimenomaan siitä, että olin kerrankin onnistunut muistamaan, kuinka valokuvauskamerallani voi helposti kuvata myös videoita. Nyt minulla on tallessa video Santrasta ja se säilyy iäti muistona hänestä ja vierailustani hänen talossaan 2. elokuuta vuonna 2009. Se oli hänen elämänsä viimeinen elokuva, seuraavaa ei hänelle enää suotu.

Niin se tarina, joka tallentui videoksi! Se kertoi, kuinka ammattiosaston johtohahmoin kuulunut mies, jonka olisi pitänyt puolustaa kaikkia metsäpöntin työntekijöitä, teki jotakin luvatonta. Hän halasi Santraa. Santra ei sellaista sepäilemistä suvainnut, vaan hivautti miestä jalallaan arkaan paikkaan. Santran aviomies oli armeijassa ja vaimo odotti uskollisena puolisoaan. Sopimattomasti käyttäytynyt ammattiosaston mies joutui häpeään ja häipyi sen tien pöntiltä johonkin muualle. Santra sai jatkaa eloaan rauhassa. Näin Santra meille kertoi – ja kertoi paljon muutakin.

Kunnioitettavan pitkän elämän eläneellä Santralla ehti olla kolme puolisoa. Ensimmäinen aviomies oli tollonjokelainen Jyrki Rettijev ja heidän ensimmäiset lapsensa syntyivät jo 1930-luvun alkupuolella, eikä Jyrki enää 1940-luvulle asti elänyt. Seuraava aviomies oli ukrainalainen Mihail Schwarz, joka kaatui sodassa. Kolmas puoliso oli Santraa yli kymmenen vuotta nuorempi Pekka Remsujev, joka kuoli vuonna 1992. Nyt tuli Santran vuoro siirtyä tuonilmaisiiin. Ollos iäti muistettu!

AILA-LIISA LAURILA
päätoimittaja

Kukko kiekui Vuokkiniemessä j

a saatteli matkalle Solovetskiin

Uhtuan ortodoksinen kirkko on nimetty apostoleille Pietarille ja Paavalille.

Vuokkiniemen martat jaksavat aina esiintyä yhtä sydämellisesti kaikille vierailleen.

Olen nähnyt Vienan Karjalan suuret runokylät ja saanut käydä samoilla seuduilla kuin aikoinaan kielentutkija Matias Aleksanteri Castrén ja Kalevalan kokoaja, Kajaanin piirilääkäri Elias Lönnrot.

Olen kylät nähnyt, niihin ihastunut ja niitä nyt jo kaipailen. Pohditaan aluksi, kuinka tuon vanhan Arkangelin läänin alueella voi yhä tänäkin päivänä kuulla puhuttavan puhdasta suomea ja karjalaa.

Suuri Pohjan sota (1700–1721) oli varsinainen käännekohta Vienan asutushistoriassa, sillä siihen saakka länsi oli siirtänyt askel askeleelta rajaansa itää kohden, mutta nyt suunta muuttui.

Ruotsin suurvalta romahti, kun taisteluja oli käyty myös Karjalassa, niin Käkisalmen läänin kuin vanhan Suomen Karjalassakin.

Pohjoisempina leimahtivat vanhat heimoriidat jälleen liekkiin, ja Viena sekä Aunuksen Karjala saivat osansa sota-ajan ankaruudesta. Kun tsaari Pietari I

oli 1713–1714 valloittanut koko Suomen, pakeni varsinkin Kainuun seuduilta paljon asukkaita Vienan Karjalan metsäseuduille. Niinpä moniin kyliin asettui asumaan suomalaisia talonpoikia perheväkensä mukanaan.

Suomesta paenneiden asuttamia kyliä olivat Akonlahti, Kostamus, Kenttijärvi, Vuokkiniemi, Kivijärvi, Latvajärvi, Uhtua, Jyväskylä, Enonsuu, Sunujärvi, Jyskyjärvi jne. Uudenkaupungin rauhassa vuonna 1721 raja siirtyi kauas länteen, kun koko Käkisalmen lääni, Karjalan kannas sekä Viipuri liitettiin osaksi Venäjää.

Parin vuosikymmenen ajan kestänyt suuri Pohjan sota päättyi Venäjän täydelliseen voittoon. Kainuusta siirtyneet perhekunnat juurtuivat vähitellen Vienan Karjalaan. Pitkien tietttömiä taipaileiden takana asuessaan he säilyttivät vanhan suullisen perinteen. Sen rippeitä voi kuulla vielä tänäkin päivänä van-

hoihin karjalaissukuihin kuuluvilta.

Vienan Karjalan kylistä tuli veronkantoa ja jatkuvia sotaväenottoja karttavien, rauhaa rakastavien ihmisten kotiseutua. Tämän lisäksi vanhauskoisuus sai kylissä paljon kannattajia, sillä starovertsien (vanhauskoisten) tukikohtana toiminut Solovetskin luostari sijaitsee juuri näillä Vienan mailla.

Joensuulaisen matkatoimiston kokonainen turistiryhmä teki tänä kesänä Vienan matkan, jonka aikana sain tavata ystävällisten ja vieraanvaraisten kylien asukkaita. Varsinkin Vuokkiniemi ja Jyskyjärvi jäivät muistoihin päällimmäisiksi.

Raija ja Sergei Sabruškan talossa aamunavauksen antoi kanalan puolella varhain kiekunut temperamenttinen kukko, joka toisti herätyksen vielä kolmesti aina kello seitsemään saakka. Vuokkiniemessä käyntiin kuuluivat monien vieraiden jo aiemmin kokemat kylän marttojen laulu- ja tanssiesitykset kylätalolla.

Vuokkiniemen naisten karjalaisten pukujen ohella ulkoista olemusta korostivat hiuksille sidotut kukkaiseppeleet. Eikä tarvinnut vieraitten istua taloissa kuivin suin, vaan majapaikoissa pantiin pöytä koreaksi suomalaisille tulijoille.

Sama toistui vielä viimeisenä matka-

vuorokautena Jyskyjärven runollisen kauniissa kylässä, jota koristavat vastavalmistuneet Kemijoen yli tehdyt riipusillat. Andrei ja Svetlana Urbanovitšin majapaikassa oli ilahduttavaa kuulla, kuinka heidän lahjakas Maria-tyttärensä oli saanut juuri kolmivuotisen opiskelustipendin Oulun yliopistoon suomen kielen ja karjalan kielen lukuja varten. Ilta kuluiin vilkkaassa keskustelussa, jossa sanakirja oli tarpeeton.

Kiintoisaa oli todeta myös kirkollisen elämän elpyminen muun muassa Vuokkiniemessä, Uhtualla ja Jyskyjärven. Matkan jatkuessa saimme tavata Uhtuan nuoren papin, isä Jevgenin, joka esitelti valoisa ja kaunista kirkkooaan. Niin ikään Jyskyjärven tsasounan pelkistetty kauneus oli matkan parhainta antia.

Kun saavuimme Vienan Kemiin, meitä odotti matkustaja-alus ”Tuman” (= sumu), se kuljetti Vienan meren tyyntä pintaa kohti Solovetskin ortodoksiluostaria. Mennessä saimme ihastella maitovalaita, joiden reitti osui yksiin alukseemme kulkusuunnan kanssa.

Poliittinen ja kirkollinen historia sivuavat toisiaan juuri Solovetskin saaristossa, jonka menneisyys on sekä hengellisen kilvoittelun että poliittisten vankien ko-

Solovetskin luostarin kellotornin portaat.

kemien kärsimysten täyttämää. Omalle kohdalleni osui mahdollisuus käydä Filipin kirkossa ja liittyä hartaiden rukoilijoiden joukkoon perjantai-illan palveluksessa, johon osallistui myös Solovetskin luostarin igumeeni, arkkimandriitta Porfiri lukuisten pappismunkkien avustamana.

Veljestön muodostaa nyt runsaat parikymmentä munkkia, ja Vienan Kemissä toimiva pieni luostariveljestö kuuluu Solovetskin luostarin alaisuuteen. Matkatuomisistani mieluisin lienee luostarin perustajien, kolmen pyhittäjän Sosiman, Savvatij'n ja Hermanin suurikokoinen ikoni.

Mieleni valtaa kiitollisuus siitä, että karjalaisten juurieni merkeissä olen saanut tehdä pyhiinvaellusmatkan eräiseen pohjoisen Venäjän vanhimpaan ja kenties kiehtovimpaan luostariyhteisöön.

Enkä varmasti unohda koskaan Vuokkiniemen kylän kirkasäänistä kukkoa.

UNTO MARTIKAINEN

Musiikin lähettäjä

Unohduksissa ja peitettynä ollut karjalaisuus herää uudelleen eloon

Karjalan kieli on sydämen asia Ruotsissa asuvalle Eila Pölläselle. Hän haluaa siirtää perinnettä Elin-tyttärelleen.

- Omat tyttäreni vievät karjalaisuutta eteenpäin seuraaville sukupolville. Elinin kanssa esiinnyn jatkuvasti ja Hollywoodissa työskentelevä tyttäreni Suvi-Pauliina esiintyi viime kesänä Petrun-

Lapsuudessa karjalaisuus oli tabu

päivillä Suurmäessä, Eila Pöllänen kertoo.

19-vuotias Elin Pöllänen on äitinsä myötä kasvanut karjalaiseen kulttuuriin ja musiikkiin. Elin soittaa viulua, laulaa, kirjoittaa runoja sekä opiskelee yliopistossa valtiotiedettä ja ympäristösuojelua.

Keski-Suomessa Karstulassa syntynyt ja vuonna 1969 ylioppilaskirjoitusten jälkeen Ruotsiin muuttanut Eila Pöllänen on lapsuudesta lähtien kokenut karjalaisuuden tärkeäksi.

Jopa niin tärkeäksi, että karjalaisuus ”pelasti hädässä”, kun hän teini-ikässä painiskeli oman identiteettinsä löytämisessä.

- Olin kovin erilainen muihin ikäisiini verrattuna ajatusteni, vilkkauteni ja kellertävän ihoni vuoksi, Pöllänen sanoo.

- Lapsuuteni Keski-Suomessa karjalaisuudesta ei puhuttu ja omassa kodissani karjalaisuus oli tabu. Joskus isä vahingossa käytti karjalankielisiä sanontoja, ja sai välittömästi toruja äidiltäni.

Isän puolelta juuret ovat Sortavalan maalaiskunnasta muun muassa Uukuniemeltä ja Vanhasta Värtsilästä. Pauli-isä tuli evakkoon Keski-Suomen Karstulaan, jossa hän kuoli 45-vuotiaana vuonna 1969.

Karjalasta tuli Salla-tädin myötä lohduttaja. Täti kertoi Karjalasta ja Uukuniemen mummosta.

- Isäni oli vaiennettu. Joskus hän hiipi töiden jälkeen liiterin taakse ja soitti kaihoisaa säveltä haitarilla.

Kaikki minulle tärkeät ja rakkaat lapsuuden aikuiset osoittautuivat myöhemmin karjalaiseksi, näin myös minua aina puolustava luokanvalvojani, Pöllänen sanoo.

Tukholmassa ja naapurikunnissa kaiken aikaa asunut Pöllänen opiskeli Tukholman yliopistossa ja opettajakorkeakoulussa. Hän on työskennellyt opettajana, kuoronjohtajana, esiintyvänä taiteilijana ja näyttelyjen laatijana.

Ensimmäisille karjalan kielen kurssille Eila Pöllänen hän pääsi 1990-luvun alussa Mikkeliin.

- Miksi sitten ylläpidän karjalan kieltä Ruotsissa, kun suomenkin kielen säilyttäminen täällä on vaikeaa.

Karjalan kieli on minulle sydämen asia. Kun laulan karjalaksi, on se minulta kunnianosoitus

isälleni ja kaikille lapsuuteni karjalaisille, jotka menettivät kotinsa ja oman kielensä rikkauden vierailta tantereilla. Karjalan kieli on minulle kuin musiikkia, Pöllänen sanoo.

Pölläsen instrumentteja ovat kitara, piano ja ääni. Nainen ja kitara ovat olleet tuttu näky muun muassa useissa ruotsinsuomalaisten kulttuuritilaisuuksissa ja viime vuosina entistä näkyvämmiin karjalaisten kulttuuritilaisuuksissa ja tapaamisissa.

Esiintymiskumppanikseen äiti on saanut Elin-tyttären, joka soittaa viulua ja laulaa. Yhdessä he ovat esiintyneet myös Suomessa, Venäjällä ja jopa Yhdysvalloissa.

Syyskuussa äiti ja tytär lähtevät taas Karjalaan. Silloin ilmestyy myös kaksikon kolmas karjalankielinen cd-levy ”Ikkunan avuan”, johon Elin on ensimmäistä kertaa säveltänyt ja sanoittanut oman laulun.

Valtiotieteitä opiskelevalle Elin Pölläselle karjalainen musiikki ja runous kuvaavat Karjalan kaunista luontoa ja halua osoittaa kiitollisuuttaan maalle ja sen ihmisille.

- Ihailen karjalaisten tahdonvoimaa ja näen sen omassa äidissäni. Kun ajattelen Karjalaa, näen edessäni unohtumattoman Laatokan ja sen viertä kulkevan tien, jonka kuoppaisuutta ystäväpiirini ei ehkä koskaan voi kokea. Ajattelen, miten koskematon ja rauhaisaa kaikki on. Aivan kuin unohduksissa, Elin sanoo.

Äiti on selittänyt tyttärelleen säveltämiensä laulujen tekstit, jotka ovat etupäässä liivin kieltä.

- Olen aina halunnut jakaa kokemuksia ja tunteita toisille. On ilo laulaa karjalaksi missä tahansa maailman kolkassa, koska kieli on niin kaunis, ja ihmiset ymmärtävät sen kauneuden, Elin sanoo.

Uudella cd-levyllämme on Eliniltä yksi oma laulu.

Viime vuoden ylioppilastyönään Elin kirjoitti Karjalasta: ”This is Where my heart lives.” Elin sai koko koulun yhteiskuntaprofiilistipendin ja hänen oppilastyönsä julkaistiin kirjana.

ISMO ALHONIEMI
Työväen Urheiluliiton
TUL-lehden päätoimittaja
Eilan serkku ja Elinin kummisetä

Eila Pöllänen ja Elin-tytär ovat esiintyneet lukuisten Suomen vierailujen ohella myös muun muassa Volgan rannalla Samaras- ja Mordvan pääkaupungissa Saranskissa sekä Yhdysvaltojen Montanassa ja jopa pienessä entisessä intiaani-kaupungissa Red Lodge.

Tarinan kirjoittaja Alma Sapošnikova asuu Vuonnin-
nessa, omassa talossaan Vuokkiniemen ja Uhtuan
välisen päätien varrella. Kuva Aila-Liisa Laurila

Vuonninisen vedenneidot

Totta ja tarua kadonneesta kylästä Kuitin rannalta

Satoja vuosia ovat vuonnislaiset tien-
neet ja muistavat yhä, mistä on kyse, kun
puhutaan Tervasenlahden vedenneidosta,
Vetehisestä. Nyt tarinan kertoo Kar-
jalan Heimon lukijoille Vuonninisen asu-
kas Alma Sapošnikova-Tervonen. Hän
elää kylässä, joka on lähes tyhjennetty ja
autio, mutta hän muistaa, millainen kylä
Vuonninen on joskus ollut ja keitä kaik-
kia siellä on asunut.

Alma sanoo, että tarina on tosi ja näin
se menee:

Tervasenlahden vedenneito on juuri
siinä lahdessa, mihin tulee Myllyjoki. Ei-
kä hän ole yksin, vaan hänen seurassaan
on pieni tyttönen. Kaikkihan uskovat ve-
tehiisiin! Ei saa vedestä kalaruokaa kuin
silloin, kun Vedenneito haluaa antaa.

Teppananniemen Makarien veljekset
Ilja ja Nestori eivät tahtoneet tätä uskoa.
He lähtivät järvelle.

- Haluatko sie sanuo muka myö emmö
sua kalua. Oi sie kaljupia!

Nestori nousi seisomaan veneessä,
avasi housunsa ja laski suoraan venees-
tä veteen.

- No, mitä sie san... Nestori ei edes eh-
tinyt sanoa loppuun, kun hän jo pudota
mätkähti järveen.

Ilja säikähti, ja Jumalaa rukoillen hän
auttoi Nestorin takaisin veneeseen. Nes-
tori istuutui ja ihmetteli, mikä piru hä-
net paiskasi veneestä järveen.

- No nyt on kummat!

- Kummat, kummat!

- Nyt on selvä, että vetehinihän se me-
än kera pelaa, tuumi Ilja.

- Ei nyt muuta kuin verkot veneheh ta
kotih. Souva nyt, Ilja ärjyi.

Nestori ei edes kuivannut vaatteitaan,

vaan istui paikoillaan märkänä. Lopulta
hän alkoi sanaa sanomatta soutaa ensim-
mäistä verkkoa kohti. Kohta olivat verkot
veneessä ja vesiperät tietenkin tulivat. Ei
ollut verkoissa ainoatakaan kalaa!

- Avoi, voi, ei ni yhtä kiiskiekänä! Mitä
meilä pappa sanou?

- Souva!

Suutuksissaan Nestori souti kovalla
miesvoimalla. Pienessä aallokossa vene
läheni nopeasti Matkaniemen rantaa.
Niemen toisella puolella oli heidän ve-
nevalkamansa ja kotinsa.

Iljalla oli paha mieli ja hän ajatteli, että
koettaa vielä onkia entisistä kalapaikois-
ta. Kunpa saisi edes ahvenia pieneksi ka-
lakeitoksi! Hän ehdotti asiaa Nestorille ja
tämä suostui ilomielin. Olihan hänenkin
mielialansa alempana veneenpohjaa.

Sanaakaan sanomatta miehet onkivat
jonkin aikaa, mutta siima ei edes heilah-
tanut. Kun päästiin maihin, vene vedet-
tiin rannalle ja tallustettiin nurmikkoo
pitkin taloa kohti. Alkoi kuulua kirosa-
noja ja mättäitä potkittiin! Vetehistä ei
edes mainittu enää. Kotiin täytyi men-
nä, oli mikä oli!

Pojat olivat aikuisia miehiä, oikein ris-
kit ja pitkäkasvuiset! Heillä oli iso per-
he, kun he yhä asuivat isänsä ja äitinsä
kanssa. He viljelivät maata, oli karjaa. Li-
säksi he kalastelivat ja tulivat hyvin toi-
meen.

Teppananniemen Makarie oli riski,
oikein iso ja hartiakas mies. Seuraava-
na aamuna koko talon väki meni heinä-
niitylle, mutta Makarie lähetti poikansa
Nestorin Koppa-Mikitän luo asialle. Isä-
Makarie halusi tilata seuraavaksi kevääk-

si uuden nuotan. Tämä Kopan suku oli taitava punomaan verkkoja ja nuottia.

Heidän sukunimensä oli Malikin, mutta Koppa oli korkonimi. Kyläläiset halusivat käyttää korkonimeä, ja Malikinit olivat ihan tyytyväisiä tästä asiasta, eivätkä suuttuneet.

Nyt Nestori sousti oikein rivakasti pienellä veneellä kohti Tervasenlahtea. Malikinien talo oli aivan lahden solmukassa, vasemmalla puolella, Riikolan vaaran harjanteella. Venevalkamo, niityt ja talo. Se oli aika mukava talo ja piha oli kunis.

Soutaessaan lahteen Nestori ihasteli luonnon kauneutta, vesi ei värähtänyt kään. Rantapajutkin näyttivät aivan satumaisilta ja koivut kuninkaallisilta hahmoilta. Yhtäkkiä Nestori tunsu selässään vilunväreet.

- Helevetti!

Kauhuissaan hän tajusi olevansa juuri vetehisen pesässä. Oli sanottu, että oikealla rannalla, jyrkänteen alla oli pieni rantaniitty. Tämä paikka oli luonnon ihanin. Puheiden mukaan juuri täällä vedenneidot viettivät iloisia hetkiä. Kerrottiin, että Jumala varjelkoon, jos joku uskalsi häiritä vedenneitojen rauhaa!

Tätä paikkaa pelkäsivät kaikki, ihan jokainen ihminen!

Nestori sousti, mutta silmät olivat toisella rannalla. Ne tarkkailivat uteliaasti.

Nestorin päähän syöksyi veri. Huh, kun tuli kuuma. Hänen ajatuksensa harhailivat.

- Mitä, jospa menisin tuonne, kauniille niitylle. Jospa menen...

Samaan aikaan kuului rannalta kova ääni.

- Hei poika! Mitä sie venettäsi pyöritleet. Tulehan tänne rantaan!

Huutaja oli Koppa-Mikittä, joka sattui juuri olemaan rannassa ja seurasi veneen harhailua lahdella.

Siinä paikassa Nestori ikään kuin heräsi kauniista tunnelmasta. Hän ajatteli, että nyt on piru merrassa. Hän ohjasi veneensä rantaa kohti, Mikittä auttoi veneen vetämisessä maihin ja yhdessä he alkoivat nousta taloa kohti.

- Hei akka, tuohan jotain juotavaa. Tuoli Makarien poika Nestori, hän huusi vaimolleen miesten astellessa sisään.

Pöydällä oli maitoa ja koivun mehua sekä kaksi haavasta veistettyä juomamukia. Molemmat juomat olivat aivan jäisiä, vaikka oli heinäkuu.

- Vissiin on lähde lähellä, Nestori tuumi, mutta ei virkannut ääneen mitään.

- Mitäpä se Makarie lähetti poikansa minun luo, Mikittä alkoi kysellä ja nau-

Nestorin päähän syöksyi veri.

Huh, kun tuli kuuma.

Hänen ajatuksensa harhailivat.

raa heläytti iloisesti.

Nestori kertoi, että isä oli lähettänyt hänet pyytämään uutta nuotta ensi kevääksi, koska entinen oli mennyt epäkuuntoon. Asia sovittiin ja Nestorin oli aika lähteä takaisin kotia kohti.

Mikittä otti ämpärin ja lähti Nestorin mukana rantaan. Siellä oli vallan mainio rantalähde. Näin kuumana päivänä on ihana saada raikasta vettä.

Nestorin vene lipui nopeasti pienessä aallokossa Vasikkasaarta kohti ja sitten päin Teppananniemeä.

Mikittä siveli tuuheata partaansa ja ihan hörähti nauruun. Liekö siinä perää, mitä on puhuttu itsestään Kopasta. Kerrottiin, että Koppa päätti joskus lähteä naapurin kanssa kalaan. Ainahan sitä on kalaa saatu. Kesällä ei paljoa tarvitsekaan.

He menivät Riitalahteen, Vuonnisen alajuoksuun, ja soutivat maihin. Tietenkin piti saada jotakin syötävää ja juotavaa. Molemmilla oli maitoa, lihaa, tuoreita sankia ja leipää.

Kaverilla oli lisäksi haukikalakukko. Koppa ärähti heti, että miksi olet ottanut kalahista!

- Kalalle lähtiessä ei pie ottua murustakaan kalaruokaa!

- Mutta tämä on vain kalakukko!

- Viskua järveh!

- Jospa myö ainakin kuoret syömmä!

Siihen aikaan ja paljon myöhemmin kaikki leivonnaiset leivottiin ja paistettiin kotona paistinuuneissa. Niin oli tämäkin kukko tehty.

Kalakaveri totteli ja viskasi kalakukon järveen. Hän oli vakava ja hidasliikkeinen, hymyilevä mies.

Siinä he sitten istuivat, polttivat piippua, rupattelivat yhtä ja toista, väliin nukahtelivat joksikin aikaa. Lämpöisenä kesäyönä oli mainiota vähän nukahtaa nuotion ääreen. Hytysiäkin tuntui ole-

van kovin vähän.

- Eiköhän oisi aika lähteä, tuumi Koppa.

- Alahan kaveri suoristautua, lähemmä!

Molemmat pesivät kasvonsa järivedellä, pyyhkäisivät paidanhelmaan, ristikivat silmänsä, hospodi pomilui, ja istuutuivat syömään. Ruuan jälkeen he korjasivat jälkensä, sammuttivat nuotion huolellisesti ja siirtyivät veneeseen.

Veneessä Koppa istui perässä melaten ja Jehrimä airoilla. Verkoille lähestyttäessä Koppa alkoi ihmetellä.

- Ka kasso sie, kun ei näy ehki kupluskie!

Jehrimä käänsi päätään.

- Saapa nähä!

Koppa heitti vakavasti huopparin kädestänsä veneeseen ja tarttui verkkovapaan. Kopalta pääsi huokaisu ja silmät näyttivät pyöristyneen.

- Oh-hoh! Avoi, voi, voi! Nyt kuule kummia kuuluu! Ainakin tämä verkko on täpösen täysi kalua.

Hänen oli vaikea saada lapetuksi verkkoa veneeseen.

- En mie tätä sua, hän sanoi, ja kahdestaan he saivat kalat nostettua ylös.

Kaikki viisi verkkoa olivat täpösen täynnä kalaa. He sopivat sitten niin, että ei kesällä tarvitse sellaista määrää kalaa.

- Otamma itselle vain sen, mitä tarvitsee ja loput jaamme kylän asukkaille. Niin he tekivätkin.

Siitä kalaonnesta puhutaan vieläkin!

Vuonnisessa supatetaan, että tuommoista ei voi tapahtua ilman Vetehistä. Eniten jauhoi juorua kylän kuuluisa Juoru-Maija.

- No se, se Koppa! Kyllä vel'i vei ahventa. Hän on koko ajan Vetehisen kanssa hyvässä sovussa.

Kylä eli omaa elämäänsä. Jokaisessa talossa olivat omat tapansa, huolensa ja surunsa. Aikaa kului ja vuosia vierähti.

Niin Malikinin Iivanan talossakin. Vaimo Lukki oli solakka vaalea nainen. Hän oli hyväluonteinen ja nopealiikkeinen. Hänen käsissään kaikki tapahtui nopeasti. Lapset olivat erittäin kauniita. Poika Paavo oli kaksikymmenkesäinen, iso ja leveäharteinen, ihan täysi mies.

Nasto oli vuotta nuorempi. Oi, Nasto, sinun takiasi oli kylällä paljon pakinaa ja juorua! Ei mitään pahaa, mutta Nastoa ihailtiin, pelättiin ja tietysti jotkut vähän vihasivat.

Pojat katselivat Nastoa iltaisin, kun kisapirteissä jossain nurmikoilla laulet-

tiin, piiriä pyörittiin ja tanssittiin katriilia. Nastolla oli paljon tyttöystäviä, mutta poikakaveria ei vielä ollut.

- Ei ole vielä semmoini syntynyt, joka kelpaisi, hän sanoi katsoen pilkallisesti.

Kylän pojat, joita oli paljon, olivat kaikki rohkeita ja kauniita, hyviä metsästäjiä. Heistä sanottiin, jotta on kokuo ta näkyö! Ei Nasto heitä aliarvioinut, mutta hän rakasti elämää, oli nuori ja halusi kulkea elämäntietä helposti ja iloisesti.

Naston iloinen laulu ja nauru olivat hyvä vastalääke juoruille. Hän ei itse niitä surrut.

Kerran Nasto meni kisapaikalle ja vastaan sattui tulemaan Melani, juorumummo.

- No, mitäpä kaunotar, mummo sanoi.

- Ei mitään. Mutta siehän se kuljet viirään suuntaan. Kisoissa siun pitäisi olla. Siellä on vara valita juurun aihetta!

Melanie ei ehtinyt sanoa mitään, kun Nasto tarttui mummoa kädestä ja talutti häntä takaisin päin kovaa vauhtia juosten ainakin kymmenen metrin matkan, päästi käden irti ja sanoi:

- Haa noita, helpottaako?

Mummo huohotti hengästyneenä, jota saisi ilmaa keuhkoihinsa.

- A voi, voi! On tuo kyllä eri siivikkö!

Kotona Nastoa pidettiin kuin kukkaa kämmenellä. Veljensä Paavon kanssa heillä oli joskus riitaa. Nasto kutsui veljeään laiskuriksi ja töllisköksi. Paavo haukkui siskoaan pirunsiivikoksi ja vetehiseksi.

- Sie olet niin pakana, että et kelpaa edes Vetehiselle!

Joskus sisarukset olivat vähällä tapella, ja Lukki oli huolissaan.

- Mitähän noista tulou, noista lapsista!

- Älä hätäile! Lapset ovat kerta kaikkiaan hyvät, puoliso sanoi leveästi hymyillen ja sieppasi vaimonsa syliin kuin nuorena.

Hän pyöritti Lukkia lattialla, laski keinuoliin ja suuteli hellästi.

- Joko sie nyt kokonah höperryit, Lukki sai sanottua silmät säteillen.

Sisarukset Nasto ja Paavo lämmittivät yhdessä saunaa, joka oli aivan järven rannassa. Nasto haki järvestä vettä juoksujalkaa. Paavo kantoi polttopuita. Tuntui, että tyttö ehtii joka paikkaan, myös navettaan ja pelloille. Hän ehti auttaa äitiään leipomaan leipää, kalakukkoa, sanka ja muuta. Joskus Nasto hyppäsi veneeseen onkimaan tuoreen kalan. Joka

kerta kalaa tuli ihan riittävästi.

Myöhään syksyllä kylään tuli pieni tsaarin sotajoukko. Miehiä oli parikymmentä hevosineen. Heille oli annettu tehtäväksi tarkastaa kylä ja tehdä selostus paikkakuntalaisten elämästä. Heidän piti kertoa, millaiset talot ovat, onko metsänriistaa riittävästi, entä kalaa ja mikä ylipäätään oli asukkaiden toimeentulo.

Porukka asettui asumaan vähäksi aikaa vuonnislaisiin perheisiin. Kun oli jo alkutalvi, piti heidän hevosensa syöttää. Itselleen porukalla oli ruokaa aivan riittävästi.

Iivana Malikinin perheeseen ei majoitunut yhtään miestä. Lukki oli oikein hyvillään, kun heille ei tullut noita vieraita sotilaita. Hän ajatteli, että Naston kanssa menee siten kaikki hyvin.

Sotilaat kävelivät taloissa, katselivat, kyselivät ja kirjoittivat jotakin muistiin. Kisapirtissä he kävivät myös. He eivät tietenkään pyörineet piiriä, vaan katselivat hiljaa ja keskustelivat keskenään.

Jonakin iltana Nasto tuli sitten kotiin tavallista myöhemmin. Niin alkoi jatkua jokaisena kisailtana. Lukki hätäntyi ja tiukkasi Paavolta:

- Sano, kyllä sie tiiät. Mitä Nastolla tapahtuu? Ovatko synnä sotilaat?

Paavo tiesi, vaan ei sanonut.

Pitkäsavuihin nuori upseeri oli saattellut Nastoa kotiin. Mies oli komea ja rohkea. Paavosta tuntui, että jotakin tapahtuu, eikä mitään hyvää.

Iivanan perheessä kaikki puhuivat vähän venäjää ja olivat lukutaitoisia. Kaikki olivat käyneet kirkon koulua. Muuta koulua ei ollutkaan.

Perheessä oli kaikki muuten entisellään, mutta Nasto näytti olevan ajatuksissaan. Ajattelemisen aiheena hänellä oli tuo upseeri, joka oli nimeltään Nikolai. Kohta he lähtevät pois, tyttö mielti.

Pyrin mukaan, hän päätti. Sanon, että

Perheessä oli kaikki muuten entisellään, mutta Nasto näytti olevan ajatuksissaan.

vihitään meidän kirkossa. Kyllä meidän kirkkoherra asian toimittaa. Mitähän oikein tapahtuu! En mie rohkene sanoa mammalle ta papalle! Paavo kyllä arvaa.

Nikolain lähtöpäivä läheni.

Eräänä iltana ilmestyi Naston kotitalon pihaan mies komeassa sotialasasussaan. Pihaan tulivat ratsain Nikolai ja hänen kaverinsa, joka oli jo ikämies. Kaveri oli Sergei Selivanoff.

Karjalaiseen tapaan talossa alettiin gostittaa vieraita. Lukki kantoi pöytään parasta hyvää. Syötävästä ei talossa ollut puutetta.

Miehet menivät ulos rupattelemaan ja Iivana antoi myös vieraiden hevosten syödä hyvää kauraa.

- Mitäpä sie istut siinä tuppisuuna, auta! Lukki sanoi tyttärelleen.

Nasto ei tärähtänytkään paikoiltaan, eikä rientänyt juoksujalkaa vaihtamaan kostoaan, vaan jäi työasuunsa kuten oli ollutkin. Posket vain punottivat, sillä hän arvasi, mikä on miesten asia.

Ulkona Sergei selitti Iivanalle asiansa.

- Ivan Ivanovitš, älkää olko pahoillanne, me Anastasija Ivanovnan viemme varovaisesti kuin kukan kämmenellä Nikolain kotiin. Hän on ainoa poika perheessä. Isä ja äiti ovat hyviä ihmisiä, Venäjän rikkaimpia. Heillä on kartano ja maata Moskovan lähellä.

- Isä ymmärtäkää tämä liitto. He rakastavat toisiaan. Hyväksykää tämä liitto. Huomenna heidät vihitään teidän kirkossanne.

Niin myös tapahtui, että seuraavana päivänä kirkossa vihittiin Nasto ja Nikolai. Kauniista Nastosta tuli Osezoba Anastasija Ivanovna. He olivat viehättävä pari.

Koko kylä oli kaimaamassa. Iivana antoi parille parhaan korjansa ja hevosensa. Vempeleessä oli paljon tiukuja. Karavaani lähti puolen päivän aikaan. Ensimmäisenä meni ratsu, sitten kaunis korja, joka vei Nikolain ja Anastasijan. Korjan perään oli sidottu Nikolain hevonen vapaana ohjaksiin. Loput ratsut kulivat perässä.

Myös Paavo nousi isänsä kanssa omien hevostensa selkään ja hekin kaimasivat seuruetta jonkin matkaa ja sitten he hyvästelivät.

Takaisin kotiin he tulivat surullisina, päät painuksissa. Iivana pyyhki kyyneleet, ettei vain Lukki näkisi. Paavo meni takahuoneeseen. Lukki oli muutaman päivän petissä. Naapurin emäntä lypsi

lehmät ja miehet tekivät loput työt. Tun-
tui, että Lukki luhistuu siihen, mutta lo-
pulta hän tointui.

Aika kului hiljaa, mutta jatkui kuiten-
kin. Malikinien talossa oli hiljaista. Il-
man Nastoa oli kuin ei olisi ollut aurin-
koakaan. Kului kaksi vuotta, eikä mitään
viestiä kuulunut Nastolta. Lukin päähän
näytti tulevan harmaita hiuksia.

Eräänä syysiltana Lukki painoi pään
miehensä olalle, mietiskeli ja puhui hil-
jaa.

- Iivana, jospa myö otamma kotih ruo-
kolle Uljana-lesken. Hän on jo oikein
vanha. Eikö hän ole jo yli yhdeksänkym-
mentävuotias? Miehen ja pojän jo aikoja
sitten vei Vetehini. Mitä sie sanot?

Iivana heräsi kuin unesta.

- Heti valjastan hevoset ja haen.

- Älähän nyt ihan heti, Lukki sanoi.

Viikon kuluttua olivat miehet raken-
taneet huoneen valmiiksi. Talon seinää
vasten rakennettiin kolme seinää, ovi,
ikkuna ja pieni uuni. Obrasa pantiin va-
sempaan nurkkaan sekä sänky, pöytä ja
pari lavitsaa. Oli Uljanalla omaakin tava-
raa, mutta osa jätettiin hänen taloonsa.
Talon ovet ja ikkunat naulattiin huolel-
lisesti laudoilla kiinni ja talo jäi autioksi.

Uljanaa vähän huolestutti liika huolen-
pito hänestä. Kaikkialla oli puhdasta ja
ruokaa yllin kyllin. Syömään hänen piti
käydä isäntäväen kanssa tupaan. Jos ha-
lusi, sai syödä omassa huoneessa. Lukki
kantoi ruoan. Pöydällä oli aina jotakin
juotavaa sekä kalakukkoa ja sankia. Ul-
la joskus auttoi emäntää puhdistamaan
marjoja ulkona.

Usein herahti kyynel ja vierä pitkin
Ullan ryppyistä poskea alas, suolaisena
suupieleen. Ulla painoi päänsä entistä
alemmaksi peläten, ettei vain Lukki nä-

**Alma Sapošnikova muistaa tarkkaan,
missä Vuonnisen talot olivat ja ketä
niissä asui ennen kuin kylä tuhottiin
Neuvostoliiton aikaan kehityskelvot-
tomana. Kuva Aila-Liisa Laurila**

kisi. Nämä kyneleet olivat hyvän tun-
teen kyyneliä. Tällöinen elämä, mitä
muuta voi toivoa!

Usein Ulla risti hartaasti silmiään ja
rukoili pyytäen Jumalaa, että hän auttai-
si talon väkeä kaikessa.

Näin kului viisi vuotta. Nastoa ei ollut
ja Ulla asui Malikineilla. Taas kerran oli
myöhäinen syksy. Istuttiin hiljaa pöydäs-
sä ja syötiin iltaruokaa.

Lukki kertoi erikoisesta tunteestaan.

- Minun mieleni oli niin iloinen, että
en tiä, pitäisikö laulaa!

Iivana katsahti vaimoonsa huolestu-
neena.

- Tiiätkö, päivällä tuli tijaini ikkunaan,
katseli sisään, äänsi kauniisti ja lensi tie-
hensä. Se oli viesti Nastolta, mie olen sii-
tä varma.

- Antakkah taivahini tuatto viesti Nas-
tosta, sanoi Ulla.

Aamulla päivä alkoi kuten aina ennen-
kin, mutta puolen päivän aikaan tuli pi-
haan pari ratsua. Ulla sattui istumaan
juuri ikkunan ääressä.

- A voi, voi, ketähän nuo ovat, hän
ajatteli.

Hän siristi silmiään ja katsoi uudes-
taan.

- Ka sotamiehie.

Iivana jo hääräsi ratsujen luona ja Paa-
vokin oli paikalla. Hevoset vietiin tal-
liin.

Ulla ei uskaltanut mennä pirtin puolel-

le, hän päätti odottaa.

Jonkin ajan kuluttua Lukki tuli hake-
maan Ullaa syömään.

Vieraat olivat jo saunassa ja kohta he
jo tulivatkin. He olivat komeita, oikein
voimakkaan näköisiä. Pöytä oli täynnä
ruokaa. Pöydässä oli vaikka mitä: mon-
nenlaista leivonnaista, kalaa, lihaa, lin-
tua, marjaa, mehua ja viiniäkin.

Kun oltiin istumassa pöytään, niin
vanhin mies, Sergei, nousi seisomaan,
meni Lukin ja Iivanan luo, antoi kirje-
kuoren ja pienen paketin Lukille ja isom-
man paketin Iivanalle.

- Minun rakkaat Anastasia Ivanovnan
vanhemmat, ottakaa vastaan tyttärenne
lahjat. Olen kauan kulkenut ja vihdoon
pääsin perille.

Lukin silmissä pimeni, hän oli vähällä
kaatua, mutta yritti kuitenkin pysyä pys-
tyssä. Hän avasi kirjekuoren vapisevin
käsin, otti sisältä kolme valokuvaa ja pu-
tosi sitten tajuttomana lattialle. Hetken
kuluttua hän tuli uudelleen tajuihinsa.

- Oohohoo kannettuiseini, Nastoseni,
olet elossa!

Hän tointui ja katsoi kuvia. Yhdessä
kuvassa oli Nasto ja Nikolai, toisessa kak-
si poikaa. Toinen pojista oli isomman nä-
köinen ja toinen pienempi. Kolmannes-
sa kuvassa olivat kaikki neljä.

Kaikki olivat niin tavattoman kauniis-
ti puettuja, kuin jotkut enkelit. Sergei se-
litti, että vanhempi poika on Iivana, joka
täyttää ensi vuonna viisi vuotta ja nuo-
rempi on kolmevuotias Mihail.

Lukki itki ja silitti sormellaan kuvia.
Hän höpötti jotakin hiljaa itsekseen.

Lopulta Iivana otti kuvat, katseli ja an-
toi Paavolle. Paavokin katsoi niitä itsek-
seen hiljaa puhuen ja meni Ullan luo. Ul-
la otti kuvat, katsoi kauan leuka vapisten
ja antoi ne lopulta takaisin Paavolle.

Ennen puolta päivää Sergei lähti ystä-
vänsä kanssa Uhtuaa kohti. Sitä ennen
Paavo ja Iivana kaimasivat heidät. Luk-
ki lähetti tyttärelleen rintarossin, joka
oli satoja vuosia vanha. Lukki oli saanut
sen lahjaksi äidinäidiltään ja tämä vuo-
rostaan äidiltään. Se oli kallis rintarossi,
Nasto tiesi sen ja nyt hän saisi sen. Asia
lämmitti Lukin rintaa. Hän hymyi.

Oli kova tuuli, pyry, tavallinen talvi.
Lukki seisoi vasten tuulta, lumi pölyysi
kovasti tuulessa. Tuuli repi hullusti hui-
vin päästä ja hiukset liehuivat vapaina.

- Ooo, haahaa, myllää vain!

Hän ajatteli, kuinka ihana voi tuollai-
nen myrsky ja lumentulo olla.

- Ihanaa!

Toisena päivänä Sergein lähden jäl-

keen Lukki meni Ullan luo sanomaan, että kohta on päiväsyönnin aika.

Hän löysi Ullan polvistuneena obrasan eteen lattialle ja hän rukoili kumarrelleen. Hän ei kuullut Lukin tuloa, vaan itki ja rukoili. Lukki kuuli, että puhe oli Nastosta.

Ulla pyysi taivahista taattoa auttamaan Nastoa kaikessa vieraalla maalla. Lukki ei ehtinyt sanoa mitään, kun Ulla putosi lattiaan. Lukki haki Iivanan ja yhdessä he nostivat Ullan sänkyyn.

- Ullaseni, lepää nyt vähän, voit nukahtaa. Minä kohta tuon ruokaa ja yhdessä syömmä.

Lukki silitti Ullan käsiä, lohdutteli. Kaikki on hyvin!

- Ei miula onnako pie mitänä, eikö hän jo ota miuni Miikkulan poika. Nyt voipi jo lähtie, kun Nastolla on kaikki hyvin, Ulla sanoi hiljaa.

Lukki pyörähti ovelle hakeakseen syötävää. Hän palasi kohta tuoden korissa ruokaa ja juomaa.

- Hei, Ulla nyt on pakko nousta syömään, hän huusi jo ovelta.

Hän heitti korin pöydälle, lähestyi Ullaa ja huomasi heti, että oli tapahtunut jotakin. Ullan kasvoilla oli hymy, tyytyväinen ilme. Ulla oli kuollut.

Ulla haudattiin hyvin kyläkalmistoon miehensä ja poikansa viereen.

Ilta meni surussa. Paavo tunnusti, että nyt ottaa vaimon, kun Nastolla on kaikki hyvin. Morsiameksi hän oli katsonut saaren Annin. Tämä oli tumma, kiharpäinen tyttö. Lukki ja Iivana olivat iloisia tästä uutisesta. Heillähän oli rahaa, jotta voisivat järjestää kunnon häät. Sergein käynnin jälkeen heidän olonsa oli parantunut. Sergei toi suuren summan rahaa, mutta se oli salaisuus. Siitä ei kukaan puhunut.

Tähän voisi jo lopettaa Vuonnisen tarinan, mutta vielä pieni jatko. Vuonnisen miehet olivat Taivalkosken vankileirillä sodan aikana. Heitä oli kolme, Malikinin Pekka, Malikinin Jyrki ja Pekka Peksujev. Näin Pekka Malikin kertoi muille muutamana yönä.

Jonain kesäyönä minä lähdin kaverini Riikon kanssa ongelle Myllyjoen suuhun. Ei kyllä ollut kalaa tarve, mutta muuten vain menimme. Otimme kattilan, leipää ja vähän vodkaa.

Ensin laskettiin pari verkkoa ihan joen suulle ja ohjattiin sitten vene maihin. Tuolimme maihin siihen paikkaan, jossa öisin Tervasenlahden vedenneidot pitivät

Muutaman metrin päässä minusta kulki maailman kaunein nainen, isot silmät ja hymy.

huvia, iloitsivat ja kauniisti tanssivat.

Ensin tuntui epämukavalta, mutta sitten sovittiin, että eihän noista vetehisistä ole kuulunut mitään viime vuosina. Kasattiin pieni nuotio ihan rantaan, puhdistettiin muutama ongella saatu ahven ja pantiin kattilaan.

- Otetaan vähän vodkaa kunnes kalat kypsyvät, totesi kaveri.

- Otetaan vaan.

Riiko läikkäsi mukeihin vähän nestettä, nostettiin ja kolkattiin.

Vaan mitä sitten tapahtui! Kalat hypäsivät takaisin veteen kiehuvasta kattilasta. Huomasin, että Riiko istui suu auki. Silmät katselivat ohi minusta ja hän ojentaa sormeaan minun selkäni taakse.

- Mitä paskaa sinä älvötät? Et ole vielä edes juonut ja ihan höpö olet!

Käännyin katsomaan selkäni taakse. Minulle tuli sellainen kauhu, että en tiedä, miten lienen pysynyt nahoissani.

Kauhujen kauhu, pahempi kuin sagemannin pistoolin edessä!

Muutaman metrin päässä minusta kulki maailman kaunein nainen, isot silmät ja hymy, ivallinen mutta hyvän tuntuisen. Hän kulki vapaasti, hiljaa, niin kuin lempeä, lämmin tuuli, joka joskus hyväilee kasvoja.

Kaunottarella oli sininen pitkä leninki, hiukset olivat vapaina selän takana ja olkapäillä. Olento lähestyi, sitä hymyä en unohda koskaan!

- Kuulkaa pojat, neito sanoi.

Me molemmat katsoimme mykkinä avosuvin. Kaunotar oli niin lähellä, että jos hän olisi ojentanut kätensä, hän olisi voinut koskettaa minuun. Samalla hetkellä me Riikon kanssa lähdim-

me sanaakaan puhumatta juoksemaan. Juoksimme kotia kohti niin kauan kuin ilmaa riitti.

Sitten istuimme maassa jonkin aikaa.

- Mitä tämä oli? Oliko tuo unta vai totta, sanoi Riiko.

- Mi tuo oli uni... Kun juostiin, niin etkö sie kuullut, kun kuului takaa nauru!

Menimme kotiin, mutta emme nukuneet. Aamun sarastaessa lähdimme noutamaan venettä. Vene jäi illalla vedenneitojen lempipaikkaan ja verkotkin veteen.

Kaverukset kiiruhtivat. Vene oli rannassa kuten oli jäänytkin. Nuotiosta ei näkynyt jälkeäkään. Ainoastaan nokinen kattila lojui vedenrajassa.

Minä otin kattilan ja aioin viskata sen veneeseen, kun siitä kuului helähdys. Katsoin kattilaan ja oho! Kattilan pohjassa oli pari simpukkaa.

- Hitto, Riiko, tule tänne katsomaan!

Riiko tuli ja katsoi.

- Viskaa nopeasti kaikki pois. Viskaa!

- En viskaa!

Sitten nostimme nopeasti verkot. Verkoissa ei ollut mitään, vedimme vesiperät.

Kuljimme taas kotia kohti. Riiko kuitenkin otti kuin ottikin toisen simpukan.

Toisena päivänä minut ja Jyrki Malikin työnnettiin metsää limoamaan Kuitin rannalle. Sen päivän jälkeen en ole nähnyt Vuonnista. Muutaman päivän kuluksua alkoi sota, ja sieltä metsästä meidät otettiin vangeiksi. Ja tässä olemma!

Pekka katsoi johonkin, hymyili hiljaa ja virkkoi.

- Jos mie nyt rannalla kohtaisin tuommoisen kaunottaren, niin varmasti en menisi karkuun.

- Minnepä se simpukka sai, kyselivät kaverit.

- Minut kun työnnettiin töih, niin mie sen käärin räsyyn ja tuoheen ja piilotin navetan seinän rakoon.

Porukka hörähti nauruun.

Samalla hetkellä ovi potkaistiin auki ja sisään astui upseeri ase kädessä.

- Mitä tämä on? Turpa kiinni! hän huusi ja ampui kohti seinää.

Jokainen pysyi vaiti, sanaakaan sanomatta. Päivät kuluivat ja sota loppui. Vuonnisen veikot pääsivät lopulta kotiin.

Suomen vankilan jälkeen he joutuivat vielä vankilaan Venäjällä. Tie kotiin oli pitkä ja ohdakkeinen. Pekan ja Riikon talot olivat palaneet sodan aikana.

ALMA SAPOŠNIKOVA-TERVONEN

Uhut-seura on saanut paljon

Uhut-seuralla on juhlavuosi, johon on useitakin syitä. Näin puheenjohtaja Svetlana Staskoit kertoi 18. huhtikuuta pidetyssä vuosikokouksessa:

- Pakkaskuussa 2000 seura rekisteröiti itsenäiseksi kansalaisjärjestöksi. Onnako jos laskie vuuvvet ihan alusta suakka, nin tovellisuuvessa tänä piänä voi juhlie seuran 20-vuotispäivyäki, sentäh kun vuotena 1990 sajekuussa Karjalan Rahvahan Liiton yhteyteh perussettih

Uhtuon karjalaisien kulttuurijärjestö Uhtua-seura. Se luati vahvan perustan nykyjäh tomivalla Uhut-seuralla - ilman Uhtua-seurua ei olis Uhut-seurua.

Seuran perustivat uhtualaiset ja lähikylien asukkaat ja seuraan liittyi yli 30 henkilöä sekä Kalevalan kansanteatteri ja veteraanien naiskuoro. Puheenjohtajaksi valittiin Viktor Melentjev ja seuran tarkoitus oli tukea karjalan kielen, kulttuurin ja perinteen säilymistä.

Eri vuosina hallintoon ovat kuuluneet Natalja Borzenkova, Vilho Denisov, Natalja Jevsejeva, Tamara Kalenova, Galina Kondratjeva, Valentina Kovalenko, Aleksei Ležojev, Ljubov Kutavkina, Olga Meltšakova, Anton Haurinen, Valeri Lesonen, Oiva Mäkelä, Valentina Saburova ja Veikko Pällinen.

Vuonna 1992 Uhtua-seuran yhteistyöseuraksi tuli Suomesta Uhtuan Seudun Perinneseuura, jonka ensimmäisenä pu-

Svetlana Staskoit avaa ovea Uhut-seuran taloon tuleville vieraille. Kuva Aila-Liisa Laurila.

hyvää aikaan

heenjohtajana oli uhtualaislähtöinen Paavo Ahava. Kymmenen toimintavuoden aikana toteutettiin useita kulttuuri-hankkeita.

Ensimmäinen oli Uhtuan karjalaisen kesäpruasniekan elvyttäminen. Tukea ja apua saatiin Kuusamo-Viena-seuralta, Pohjois-Viena-seuralta, Uhtuan Seudun Perinneseuralta, Suomussalmen ystävyysseuralta ja Laihian Viena-jaostolta.

Yhteisvoimin kerättiin 200 nimikkeen

kirjasto, joka luovutettiin Kalevalan piirikirjastolle. Lisäksi Vanhaa Uhtuaa esittävä valokuvakokoelma lahjoitettiin paikalliselle kotiseutumuseolle.

Ritva Melentjeva perehtyi Suomusalmella Uhtuan karjalaisnaisen perinteisen puvun ompelunkeihin. Hänen opastuksella kymmenet uhtualaiset naiset ovat ommelleet itselleen kostoja, räččinöitä ja sorokkia.

Lisäksi 1990-luvun alussa pelastettiin ja rauhoitettiin vanhat Lamminpohjan ja Uhtuan kalmistot, joita uhkasivat asuintalojen ja uuden tanssilavan rakentaminen.

Matkamiehenristi pystytettiin vuonna 1994 kirkkoniemelle. Oiva Mäkelä ja Anton Haurini osallistuivat ortodoksisen kirkon rakentamiseen. Oiva Mäkelä oli aikaansaava johtaja, mutta kuoli liian varhain. Tänä vuonna hän olisi täyttänyt 50 vuotta.

Hänen aikanaan ilmestyi Uhtuan uutiset -lehti, jota luettiin Suomessakin. Olessaan Uhut-seuran jäsenenä Oiva Mäkelä toimi vuosina 1994-1998 Kalevalan piirin päämiehenä.

Rakennuskoulutusprojekti toi paikkakunnalle mm. puukuivaamon, tiilitehtaan, ortodoksisen ja luterilaisen kirkon, Uhut-seuran talon sekä synnyyslaitoksen ja lasten neuvolan.

Monta projektia saatiin onnistumaan hyvin, mutta yritys järjestää Uhtuan päiväkodissa karjalankielinen lapsiryhmä

epäonnistui. Niin kävi, vaikka saatiin koulutettuja karjalankielisiä opettajia ja Suomesta rahallista tukea. Hanke lähti hyvin käyntiin vuonna 2000 Annika Pasasen johdolla.

Vuonna 2004 Uhut-seuran puhenjohtajaksi valittiin Svetlana Staskoit. Hänen johdolla on toteutettu useita erilaisia projekteja.

Kuhmolainen Juminkeko-säätiö on ollut mukana toteuttamassa yhteistä Runolaulun juuret ja versot -hanketta vuosina 2007-2009. Viime vuonna säätiö luovutti Uhut-seuralle 20 viisikielistä Ontrei Maalisen kanteletta. Kanteleet oli lunastettu Karjalan Sivistysseuran rahoilla. Nyt Juminkeko on valmistamassa ohjelmaa Ontrein Malisen kanteleen palauttamisesta Vienaan.

Tarkoitus on opettaa lapsia soittamaan viisikielisellä kanteleella. Lisäksi tavoitteena on perustaa paja, jossa kanteleita rakennettaisiin. Toiveissa on myös aidon Ontrei Malisen kanteleen saaminen esille Uhtualle. Akseli Borenius osti sen vuonna 1872 ja vei mukanaan Suomeen.

Viime vuoden tärkeimpiin tapahtumiin kuuluu kielipesäseminaari, joka pidettiin maaliskuussa Uhut-seuran tiloissa. Tänä kesänä aivan viimeksi on oltu mukana heinäkuun alussa pidetyn Somelo-festivaalin järjestelyissä.

Karjalan Sivistysseuran puheenjohtaja Kari Kemppinen ja Uhtua-seuran puheenjohtaja Jarmo Rantanen osallistuivat vuosikokoukseen Uhtualla.

Svetlana Staskoitin tekstin pohjalta kirjoittanut Aila-Liisa Laurila.

Kauniit sorokat ovat Elokseen rihma -kirjontaprojektin aikaansaannoksia. Kuva Uhut-seura.

Marjuškan ilot - uusi karjalankielinen lastenkirja

Tämän lehden viime vuoden viimeisessä numerossa saatiin lukea iloinen uutinen. Karjalan kielelle Suomessa oli vihdoin saatu pitkään toivottu kansallisen vähemmistökielen asema. Seuraavassa numerossa lehden päätoimittaja kannusti jokaista karjalaista tekemään omassa lähipiirissään jotain kielen hyväksi.

Tätä kehotusta on ainakin Marjukka Patrakka pyrkinyt kiitettävästi noudattamaan. Viime vuonna ilmestyi hänen toimestaan päiväkotikielille hauska lyydinkieli lastenkirja Suur' kon-dij. Nyt Patrakka on jatkanut työtä ja julkaissut karjalankielisen lastenkirjan Marjuškan ilot.

Yhteistyökumppanina hänellä on ollut Tamara Šerbakova, Petroskoissa toimiva opettaja. Patrakka itse on isänsä puolelta kannakselaissyntyinen kansatieteen tutkija, joka on vuosikaudet tehnyt kenttätutkimusta eri puolilla Karjalan tasavallassa ja Inkerinmaalla.

Nyt ilmestyneen kirjan kieli on aunuksenkarjalaa eli livviä. Kirja on tarkoitettu jo varttuneemmille, noin 10-13-vuotiaille kouluikäisille lapsille. Teksti koostuu 2-4 sivun pituisista tarinoista, jotka kuvaavat lasten elämänpäiviin liittyviä tapahtumia. Monissa tarinoissa päähenkilönä on maalaistalossa elelevä Marjuška. Hänellä on kotona vanhemmat ja pikkuväli sekä vanha, mutta reipas Mummo.

Hän osaa kehrätä lankaa ja neulaa sukkaa. Mummo ja Marjuška ajavat kesäisin lemmiä metsästä iltalypsyille. Mummon kanssa on myös hauska lähteä vaikka linja-autolla kauppaan. Kerrotaan myös muista lapsista, kuten Santusta, Manjasta ja Pešasta, joiden kanssa ollaan milloin piilosilla, milloin leikitään kymmentä tikkua laudalla.

Lasten elämään kuuluu monenlaisia kotieläimiä. Kerrotaan Bolli-koirasta ja naapurin kissasta. Lampaalle syntyy pienet karitsakaksoset ja sialle possuja, jois-

ta pienintä ruvetaan sanomaan Peukaloiseksi. Perussävyltään iloisissa tarinoissa kuvataan maalaistalon arkea, kerrotaan polkupyörästä, käydään saunassa, tarkkaillaan luonnon ilmiöitä, kuten sammakkoja ja leppäkerttuja.

Tarinat eivät muodosta yhtenäistä juonellista kokonaisuutta, vaan ovat erillisiä, pieniä kertomuksia, joiden tapahtumapaikkana tuntuu olevan kylä sodanjälkeisessä Suomessa, usein myös kylä Venäjän Karjalassa. Olennaista on, että kertomusten sanasto on monipuolista, jokapäiväisessä elämässä tarvittavaa perussanastoa. Kuvituksena ovat Olga Ikkosen mustavalkoiset piirroukset. Kirjan puolivälissä olevan värikuva-aukeaman jälkeen seuraavat karjalankielisten tekstien suomenkieliset käännökset. Näin kirjaa voi käyttää sekä karjalankuin suomenkielenkin lukemistona yhtä hyvin Suomessa kuin rajantakaisessakin Karjalassa.

Kirjan parisenkymmentä tarinaa ovat syntyneet Patrakkan ja Šerbakovan kynästä. Tekstistä ei käy ilmi, mitä kumpikin on kirjoittanut, mutta kertomukset Marjuškasta pohjautuvat paljolti Patrakkan omiin lapsuuden muistoihin. Näin hän asiaa tiedustellessa kertoi.

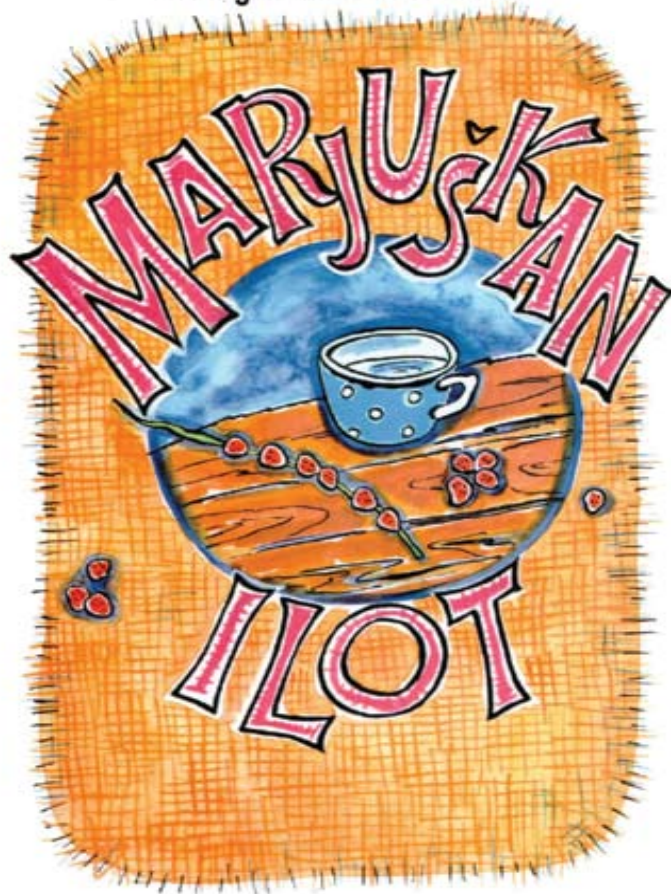
Patrakkan mukaan kirjoittajat ovat laatineet suunnilleen yhtä monta kertomusta omalla äidinkielellään ja kääntäneet sitten toisen tekstit. Erikielisiin osuuksiin sisältyy lisäksi yksi tarina, josta ei ole käännettä. Siinä voi vaikka testata, kuinka hyvin kielen hallinta sujuu.

Jos karjalan kieltä halutaan elvyttää ja pitää yllä, tarvitaan juuri tällaisia kirjoja. Kun tarinat ovat riittävän lyhyitä ja hauskaasti kerrottuja, nuoren lukijan mielenkiinto pysyy hereillä. Kirja soveltuu hyvin kielen opetukseen niin täällä Suomessa kuin rajantakaisessa Karjalassakin.

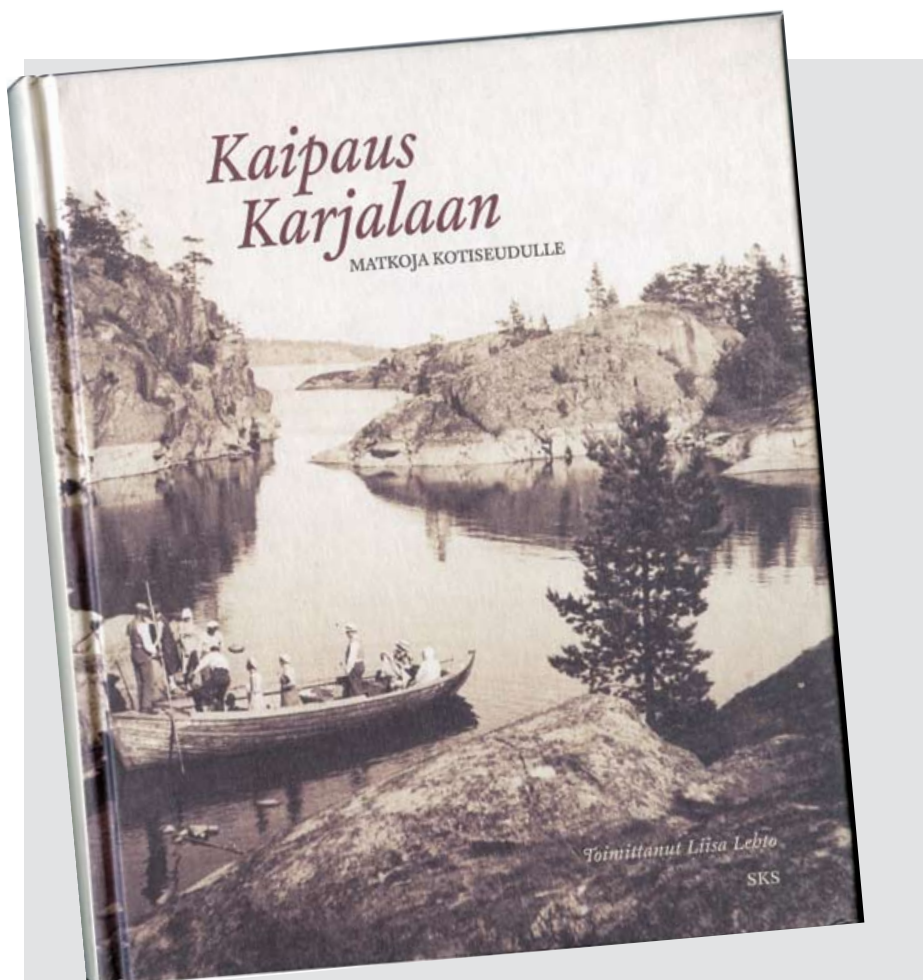
ANNELI ASPLUND

Tamara Šerbakova ja Marjukka Patrakka: Marjuškan ilot. РАССКАЗЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ НА КАРЕЛЬСКОМ И ФИНСКОМ ЯЗЫКАХ. Petroskoi. Verso 2010. 121 sivua.

Tamara Šerbakova
Marjukka Patrakka

Matka kotiin Karjalaan on muuttanut monta elämää

Pitkä ja vaivalloinen bussimatka, perillä paikallisen kyydin hankkiminen ”kotikylään” ja viimein kauniiden ”kotimaisemien” ihaileminen sekä kivien, kuoppien, tiilenpalojen ja kivijalkojen kiihkeä etsiminen. Siinä pääelementit, jotka ovat tuttuja jokaikiselle Venäjän Karjalassa käyneelle kotiseutumatkajalle.

Sellaista se on myös luettuna Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran julkaisemasta kirjasta Kaipaus Karjalaan – matkoja kotiseudulle. Liisa Lehto on toimittanut teoksen SKS:n kansanrunousarkiston keruista vuosilta 1992 ja 2007. Aineistoa tuli yhteensä yli 600 kirjoittajalta, joten valinnan varaa toimittajalla on ollut mukavasti. Kirja julkistettiin Karjalaisten laulujuhlien aikaan kesäkuussa Helsingissä.

Kokoelmaan on mahtunut yhteen-

sä 50 kirjoitusta, joissa tehdään matkaa eri puolille Laatokan Karjalaa ja Karjalankannakselle. Myös kuvia on sopivasti mukana elävöittämässä kokonaisuutta. Aina kuvat eivät tosin osu yksiin tekstin kanssa. Esimerkiksi matkasta Salmin Mantsinsaareen kertovan tarinan yhteydessä on kuva Terijoelta, aivan vastakkaiselta puolelta luovutetun Karjalan aluetta!

Teksti on yllättävän sujuvaa ja tasaista. Vain harva tarina poikkeaa muista kielellisen ilmaisunsa vuoksi. Kirjoitukset ovat puhdasta suomen kirjakieltä, eikä esimerkiksi karjalankielisiä tekstejä ole mukana.

Teksti on oikeastaan jopa hieman liian yllätyksetöntä ja arkista. Kirjoittajilta saatu aineisto ei varmastikaan ole ollut näin tasalaatuista. Toimittaja on todennäköisesti tehnyt suuren työn tekstien

korjaamisessa ja käsittelyssä.

Loppupuolella kokoelmaa on myös Liisa Lehton itsensä kirjoittama kertomus matkasta Raudun Maanselälle, mistä hänen äitinsä oli kotoisin. Hän toteaa matkan jälkeen joutuneensa kummallisen sekavan olon valtaan. Samaa ovat poteneet varmaan muutkin sukunsa lähtösi-joilla Venäjällä käyneet. Kaikki on niin erilaista ja outoa, mutta kuitenkin omien juurien kasvualustaa.

On mielenkiintoista havaita, kuinka kirjoittajat kokevat matkansa monin eri tavoin. Joku saa valtavan innon käydä Karjalassa yhä uudelleen ja uudelleen, kun taas toinen päättää, ettei enää ikinä mene mokomaa kurjuutta katsomaan. Jonkun valtaa ilo ja onni, kun toisen taas suru ja katkeruus. Tunteet nousevat matkoilla pintaan.

Jos jokin matkatarina jää paremmin mieleen kuin toiset, johtuu se jostakin poikkeavasta tapahtumasta tai muusta vastaavasta. Omalla tavallaan muista poikkeava esimerkiksi haukiputaalaisen Vieno Myllylän kirjoitus. Hän kertoo, kuinka on kaivannut Laatokan-Karjalan kukkia koko elämänsä ajan ja tehnyt nyt kuusi matkaa lievittääkseen suunnaton- ta valkovuokkoikävää, kevätesikkoikävää ja muuta kasvi-ikävää.

Yhtään tarinaa matkoista Vienan Karjalaan ei kirjassa ole. Näin on haluttu pitää Vienan alue täysin erossa siitä Karjalasta, josta väestö evakuoitiin muualle Suomeen viime sotien jälkeen. Kotiseutumatkailumielessä Vienaan tehdään kyllä matkoja aivan samaan tapaan kuin eteläisempään Karjalaan: tunteikkain mielin ja jotakin tuttua etsien.

AILA-LIISA LAURILA

Kaipaus Karjalaan – matkoja kotiseudulle

Toimittanut Liisa Lehto

Julkaisija Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

50 kirjoitusta eri kirjoittajilta ja 50 kuvaa, 231 sivua

Julkaisu vuosi 2010

Hinta 34 euroa

Sukuseura lisää yhteen

Kotaniemet kokoontuivat Posiolla

Kotaniemen kolme sukuhaaraa on yhdistänyt savolaiskarjalainen tausta ja halu säilyttää yhteys sukuun. Vuonna 2004 suvun innokkaimmat päättivätkin perustaa sukuseuran, mistä lähtien sukuseuran kokouksia on järjestetty vuosittain.

Tänä vuonna Oulangansuun Kotaniemien sukuseura ry:n vuosikokous päätettiin järjestää hotelli Livonhelmessä Posiolla. Paikalle saapui 26 Kotaniemeä.

Kalastuskilpailun yhdellä nykyksellä voittanut Jonas Laakkonen palkittiin sukuseuran vuosikokouksessa.

*Oulangansuun Kotaniemet kokoontuivat hotelli Livonhelmessä Posiolla. Paikalle saapui 26 innokasta sukuseuralaista
Kuvat: Antti Kotaniemi*

kuuluvuutta

Vuosikokous alkoi 2. heinäkuuta kalastuskilpailulla. Kisailemaan päätettiin lähteä yhdellä veneellä osallistujamäärän vähäisyyden vuoksi. Kilpailun voiton vei Jonas Laakkonen. Posiolla miteltiin parimmuudesta myös mölkyneheitossa.

Monipuolisen kilpailutarjonnan lisäksi sukuseuralaisille tarjoutui lauantaina tilaisuus vierailta Euroopan ainoalla säilyneellä tukinsiirtolaitoksella, osa suvusta tarttuikin tarjoukseen.

Perinteiseen tapaan tänäkin vuonna valittiin ansioitunut Kotaniemi. Tällä kertaa vuoden Kotaniemiksi valittiin Kaisu Kotaniemi ja Aaro Lehtomäki.

- Sukuseuralla on ollut erityisesti yhteenkuuluvuuden kannalta tärkeä merkitys, sukuseuran puheenjohtaja Seppo Kotaniemi sanoo.

Aune Kotaniemi muisteli sukututkimuksesta innostunutta, jo edesmennyt miestä, Kalevi Kotaniemeä.

- Kalevi oli hirveän innostunut sukututkimuksesta ja kävikin muun muassa kirjeenvaihtoa rajan takana asuvan serkkunsa, Roosa Melnikin, kanssa. Yhdessä Antero Kotaniemen kanssa hän syventyi suvun vaiheiden selvittelyyn ja molemmat osallistuivat Vienan Karjalaan vuonna 2002 suuntautuneelle kulttuurimatkalle, Aune muistaa.

Aune kertoo, että kulttuurimatkan aikana Kalevi tapasi serkkunsa Roosa Melnikin.

- Minulle jäi Roosasta todella lämmin ja sydämellinen vaikutelma. Hän oli kovin surullinen, kun kuuli Kalevin poismenosta. Muistan, kun 90-luvulla saimme ulkoministeriöstä Roosan lähettämän sähköpostin, jossa hän kertoi halustaan tutustua Kaleviin. Siihen aikaan poliittinen ilmapiiri vaikeutti yhteydenpitoa.

Sekä Antero että Kalevi lähtivät innokkaasti mukaan perustamaan Oulangan suun Kotaniemien sukuseuraa.

Kotaniemet, alun perin Partasia, muuttivat Oulujärveltä Karjalaan 1600-luvulla. Ortodoksinen suku pakeni luterilaisten vainoja. Partaset asettuivat Oulangan Paanajärvelle. Elanto saatiin pääasiassa

kalastuksella. Sukunimi sai myöhemmin venäläisemmän muodon Borotkin.

Vuonna 1922 veljekset Vasili, Robert ja Aleksi päättivät muuttaa Suomen puolelle. Rajanylityksen myötä veljekset päättivät vaihtaa sukunimen Kotaniemeksi.

Veljekset sijoitettiin aluksi Maikkulan kartanoon Ouluun. Sitten he perustivat perheet ja asettuivat kukin tahoilleen: Robert jäi Ouluun Pateniemen sahan palkkalistoille, Vasili meni Kemiin Veitsiluoto Oy:lle ja Aleksi Rovaniemelle Kemi Oy:n metsäkasööriksi.

Robertin poika Kalervo Kotaniemi muistaa, että sukuhaarojen yhteydenpito jatkui Suomen puolella.

- Veljesten lapsina säilytimme aina lämpimät suhteet toisiimme. Vierailimme mielellämme esimerkiksi Aleksin kotona Porokarissa, missä Aleksin vaimo Asta piti aina hyvää huolta vieraistaan.

Kalervo Kotaniemi pitää värikästä sukuhistoriaa pelkästään hyvänä asiana.

- Nyt tuntee, että on jotain enemmän kuin pelkkä oululainen.

ANTTI KOTANIEMI

Kalervo Kotaniemi kantaa karjalaisia juuriaan ylpeydellä. Sukuseuraa hän pitää pelkästään hyvänä asiana.

Rovasti Erkki Piri puhui Piippolassa, kun edesmenneen lukkarin Henrik Gullstenin muistokivi paljastettiin.

Holappa-suku juhli Piippolassa Suvun vanhin on 103-vuotias Väinö Anttila Kuopiosta

Holappa-suku kokoontui Piippolassa sunnuntaina 18. heinäkuuta juhlimaan noin 170 hengen voimin. Ikähaarukaltaan juhlaväki oli 3 kuukaudesta 103 vuoteen. Juhla oli kunnianosoitus Piippolan pitkäaikaiselle lukkarille Henrik Gullstenille.

Gullsten toimi Piippolassa lukkarina vuosina 1799-1844. Gullsten oli alun perin Holappa-sukua Utajärven Ahmakselta. Suku on myös tunnettu kalevalaisen runotaidon osaamisesta sillä Henrik Gullstenin veli Pehr Gullsten lauloi aikoinaan Sakari Topeliukselle kalevalaisia runoja. Näitä runoja on myös Kalevalassa. Holappa suku on lähtöisin Käksälästä Karjalasta.

Juhla alkoi jo aamulla jumalanpalveluksessa Piippolan upeassa puukirkossa. Jumalanpalveluksen toimitti rovasti Erkki Piri, joka saarnassaan kuvasi kauniisti Henrik Gullstenin työtä yli 160 vuotta sitten siinä samaisessa kirkossa. Tämän jälkeen kirkkomaalla paljastettiin komea

muistokivi edesmenneelle lukkarille. Tulpissa oli kirkkomuseo, jossa hienojen vanhojen esineiden lisäksi oli teemana Holappa-Gullstenin valokuvanäyttely.

Juhlissa musisoivat yhdeksän hengen Pyhäjärven Pelimannit, jonka soittajat olivat juuri tulleet Piippolaan Kaustisten musiikkijuhlilta. Lisäksi klassista musiikkia esittivät kanttori ja musiikin monitaituri Raimo Holappa Sodankylästä sekä Vesa Palokangas. Palokangas on toiminut Utajärven Ahmaksella opettajana.

Mielenkiintoisia puheita pitivät sukuseuran varapuheenjohtaja Lauri Holappa, Gullstenin suvusta luennoi piippolalainen kirjailija Pentti Anttila. Lisäksi Holappa suvun historiaa yli 25 vuotta tallentanut lappeenrantalainen Veli Holappa luennoi yleisölle suvun vanhimmista tapahtumista.

Suvun vanhimmaksi nimettiin etuolukaisesti Kuopiossa asuva Väinö Anttila, joka on Henrik Gullstenin jälke-

läinen. Anttila täyttää lokakuussa 2010 peräti 103 vuotta. Väinö Anttila oli tullut sisarusten lasten saattelemana juhlaan paikalle. Hän oli juhlan ehdoton suosikki. Tähän hetkistä suvun vanhimmista Väinö on kirkkaasti edellä. Vanhin elossa oleva on aiemmin ollut 98-vuotias.

Holappa sukuseuran kunniajäsenyyttä myönnettiin puolankalaiselle kauppiasalle Raimo Holapalle. Holappa on yksi niistä, jotka laitoivat ensimmäisen sukutapaamisen alulle Puolangan Askankylässä vuonna 2006. Hän toimi myös sukuseuran ensimmäisenä puheenjohtajana monta vuotta.

Seuraava sukujuhla tapahtuu kahden vuoden päästä eli 2012, sitä ennen suvun toimintaa voi seurata Holappa suku ryhmässä facebookissa sekä omilla kotisivuilla www.holappa.info.

SARI HEIMONEN
puheenjohtaja
Holappa sukuseura ry

Luojan virttä kuulemassa

Arkaaisen musiikin konsertti lauantaina 3. heinäkuuta Ikolan pappilassa Kuhmossa

Ajattelin jännittyneenä tulevaa konserttia. Tiesin vanhastaan, että laulaja Taito Hoffren osaa lähes koko Arhippa Perttusen runorepertuaarin ulkoa, mikä jo sinänsä on suuri ihme. Minkä runon hän mielensä komeroista nyt valitsisi.

Puolen sataa meitä innokkaita kuulijoita kokoontuikin pappilan saliin katsomaan ja kuulemaan tätä nerokasta laulajaa ja hänen säestäjänsä musiikin tohtori Arja Koistista.

Kun Taito alkoi laulaa, kuulija siirtyi samassa sävelten mukana kauas arkaaiseen aikaan, mystiseen menneeseen. Väkevänä virisi niinä aikoina väen keskellä kalevalainen laulu. Tuo laulusto saikin aineksensa vanhoista myyteistä ja kristinuskosta, mitä kansa muokkasi uudella, luovalla tavalla runoksi.

Oivallinen esimerkki tuosta onkin Arhipan laulama ”Luojan virsi”, jonka Lönnrot kirjoitti muistiin Latvajärvellä vuonna 1834. Runon mukaan neitsyt poimi mäeltä marjan, joka solahti hänen kohtuunsa. Siitä alkoi lähes kymmenkuisen raskaus. Synnyttämisen aikaan Maaria lähti hakemaan pojalleen tilaa, missä synnyttää. Ruma Ruottus ja hänen vaimonsa eivät antaneet saunaan synnyttäjälle. Porttona pidetty piikanen ajettiin talosta tiehensä. Viimein tämä sai paikan Tapomäen tallista, missä heposen henkäyksillä kylyksi lämmitetty huone tuli Luojamme synnyinpaikaksi. ”Jouluna Jumala syntyi paras poika pakkasella syntyi heinille heposen sorajouhen soimen päähän.”

Vartuttuaan poika katosi. Turhaan Maaria epätoivoisesti etsi lastaan. Tie ei tiennyt, kuu ei vastannut. Lopulta päiväkululta paljasti, että hänet oli kohotettu taivaisiin Jumalan sijoille ihmisiä tuomitsemaan. Juuri tämä proosarunon lopetus on Arhipan laulamassa runossa ainutlaatuinen.

Syvästi eläytyen esiintyjä paneutui runon eri tapahtumiin. Säestäjä, siro soittajatar, istui lattialla vierellään useita museokanteleiden kopioita. Niiden avulla hän monipuolisesti improvisoiden loihti laulajaa myötäilevän syvällisen äänimai-

seman. Miten jylhää, lumoavaa, ainutkertaista olikaan tämän konsertin anti. Tapahtuma taisi ollakin yksi Sommelen kansanmusiikkijuhlan huipennuksista.

Tänä kesänä Kuhmon Sommelo on valittu 25 parhaan musiikkijuhlan joukkoon maailmassa. Konsertteja ja muita juhlaan liittyviä tapahtumia pidetään myös Uhtualla, Haikolassa ja Kostamuksessa. Kostamuksen kaupunki on ollut mukana juhlien järjestelyssä. Kaupungin musiikkikoulun juhlasalissa pidettiin konsertti ”Varaslähtö Sommeloon” 30. kesäkuuta.

Yksi musiikkijuhlan oheistapahtumista oli ”Hävyttömien laulujen seminaari”. Tilaisuuteen oli saapunut runouden asiantuntijoita rajan molemmilta puolin.

Tilaisuuden keskeisiin vetäjiin kuului kansanrunouden tutkija, tohtori Senni Timonen.

Taitavasti hän johdatteli keskustelua härskeistä aiheista. Hänen mukaansa Lönnrotin keräämistä seksilauluista syntyi Suomen Decamerone. Sivistysteoston ennakkoluulot aikoinaan estivät sen julkaisun.

VEIKKO HUOTARINEN

Ilkka Aaltonen lauloi voiton Sommelossa

Espoolainen Ilkka Aaltonen voitti Kuhmon Sommelo-kansanmusiikkijuhlan hävyttömien laulujen kilpailun. Aaltosen esitys oli tuomariston mukaan jylhän pidettyväinen ja tyylikäs: tarina, joka otti mukaansa ja pisti kuulijan odottamaan seuraavaa säikeistöä. Aaltosen balladi jatkoi hienosti vanhaa perinnettä absurdilla huumorillaan.

Viisi vuotta pianotunteja ottanut espoolainen diplomi-insinööri kokee itse olevansa musiikillisesti itseoppinut, jonka musiikilliset taipumukset ovat hävyttömällä puolella. Selustaa varmistaakseen hän vaihtaa taiteilijanimen, mutta on jo 24 vuotta esiintynyt Hummeripojat-nimisessä yhtyeessä.

Kuhmon Sommelo-kansanmusiikkijuhlan hävyttömien laulujen kilpailun tuomaristoon kuuluivat filosofian tohtorit Senni Timonen ja Risto Blomster sekä musiikin maisteri Taito Hoffrén.

Sommelossa kävi yhteensä 6 700 ihmistä, näyttelyvieraat mukaan lukien yli 8 000 vierasta. Kävijämäärän 20 prosentin kasvua voi pitää erinomaisena, koska tapahtuma on kahta päivää lyhyempi kuin viime vuonna.

Kansanmusiikkijuhla Sommelon taustajärjestönä toimii Juminkeko-säätiö ja sen taiteellinen johtaja on Taito Hoffrén. Ensi vuoden Sommelo pidetään 30.6.–4.7.2011 teemana muun muassa sauna.

Andrei Nelidovista uusi päämies Karjalan tasavaltaan

Andrei Nelidovin

vain vähäistä huomiota siksi, ettei hän koskaan osoittanut pyrkivänsä vakavasti esimerkiksi suomalaisten investointien houkuttelemiseen Karjalan tasavaltaan eikä tehnyt juuri mitään tasavallan ”avaamiseksi” Suomen suuntaan.

Kivinen huomautti, että Suomella ei tällä hetkellä ole merkittäviä valtakunnallisia talousyhteistyöprojekteja Karjalan tasavallan kanssa.

Venäjän uusi metsälainsäädäntö ja verotuskäytäntö ovat vieneet Suomen metsäteollisuudelta innon investoida Karjalan tasavaltaan.

Myös kulttuuriyhteistyö Suomen ja Karjalan välillä on Kivisen mukaan vähäistä.

Karjalan Sanomien mukaan Andrei Nelidov aikoo avata tasavallan ovea investoijille ja kiinnittää enemmän huomiota kansalaisten sosiaaliturvaan.

- Tehtäväni on tehdä Karjalan tasavalta-alue, joka on auki investoinneille, joita on edullista sijoittaa talouden kehitykseen ja joita täällä odotetaan, päämies Nelidov sanoo lehdessä.

Uusi päämies korostaa, että tasavalta ei kaipaa niitä investoijia, jotka haluavat ostaa Karjalan järviä, jokia ja maata. Hänen mukaansa Karjala odottaa sellaisia sijoittajia, jotka rakentavat varsinaisia tuotantolaitoksia, luovat uusia työpaikkoja ja maksavat veroja, joiden varoilla voi parantaa tasavallan asukkaiden elinoloja.

Nelidovin mukaan Karjalan hallituksen lopullinen rakenne on selvä vasta syksyn alussa.

Nelidovin valintapäivänä esitettiin Karjalan entiselle varapääministerille ja entiselle terveysministerille Valeri Boinitšille syytös kuudesta rikoksesta. Ne tulivat mm. lahjusten otosta, lahjusten antamisesta viranomaiselle, tahallista laittomista toimenpiteistä, valtuuksien väärinkäytöstä ja valtuuksien ylittämisestä.

Karjalan tasavallan lakiasäätävä kokous valitsi Andrei Nelidovin presidentiksi 21. heinäkuuta, uutisoi tietotoimisto Rosbalt. Kaikkiaan 45 kansanedustajasta 41 kannatti Nelidovin valintaa. Neljä edustajaa jätti äänestämättä.

Nelidov oli ennen nimitystään Yhtenäinen Venäjä -puolueen luoteisen federaatiopiirin koordinaattorina ja sitä ennen mm. Karjalan edustajana Venäjän duuman ylähuoneessa.

Venäjän presidentti Dmitri Medvedev myönsi eron Karjalan tasavallan johtajalle Sergei Katanandoville hänen omasta pyynnöstään.

Vuodesta 1998 eli 12 vuotta Venäjän Karjalaa luotsannut Katanandov jää toistaiseksi viimeiseksi karjalaisten itsensä vaaleilla valitsemaksi päämieheksi.

Tietotoimisto Rosbaltin heinäkuun alussa haastattelema Aleksanteri-instituutin johtaja Markku Kivinen arvioi Katanandovin eron herättäneen Suomessa

Nykyinen Karjalan tasavalta

Egor Egorov esitteli kurssilaisille kotikylänsä nähtävyyden, Vaassilan kiven. Oikealla Kari Kemppinen tutkii kiveä

Uhtuan kielikurssi vaali vienan murteen vivahteita

– **Pakajamma**, pakajatta, paissah...

Karjalan kieleen ja kulttuuriin paneuduttiin vienalaisnäkökulmasta heinäkuun ensimmäisellä viikolla Uhtualla. Nelipäiväisen kurssin alkuun ajoittui sopivasti myös Sommelo-festivaali konsertteineen.

Ensiarki. Maanantaiaamuna Uhtuan keskikoululle kokoontui Pekka Zaikovin ja Olga Karlovan oppiin 32 osallistujaa, joukossa seitsemän suomalaista. Paikalliset opastajat olivat pääasiassa lastentarhojen, kielipesien ja koulujen opettajat Kalevalasta ja muista kylistä – kauimaiset Petroskoista.

Karjalan Sivistysseura ja Karjalan Rahvahan liitto ovat järjestäneet 1970-luvulta lähtien parisenkymmentä karjalan kielien kurssia molemmin puolin rajaa.

– Yhteistyö on käytännössä taloudellista tukea ja yhteistä tekemistä, vilpittöntä kiinnostusta kieltä kohtaan, kurssille osallistunut puheenjohtaja Kari Kemppinen tiivistä.

Toiniarki. Kiestingistä maailmalle lähtenyt, nykyisin Itä-Suomen yliopiston karjalan kielen ja kulttuurin professuuria hoitava Pekka Zaikov iloitsi, että kar-

jalan kieli kiinnostaa kurssi kurssin jälkeen. On tärkeää, että karjalan kieli pysyy elävänä molemmin puolin rajaa.

– Suomessa karjalan kielellä on samanlainen nousubuumi kuin Venäjällä 20 vuotta sitten, mistä kertovat kielikurssit eri puolilla maata ja Nurmeksessa vuosi sitten aloitettu kielipesä.

Uhtualta vuosikymmen sitten alkanut kielipesätoiminta puhutti myös Uhtuseuran toimistolla, johon kielikurssilaiset tutustuivat.

– Kylän kaksi kielipesää yhdistettiin pari vuotta sitten. Nyt ryhmä on liian iso, jotta lasten kanssa voitaisiin selvitä pelkästään vienankarjalaksi. Supistukset ja leikkaukset ovat jatkuva uhka. Silti karjalan kieltä tarvitaan – toisella kielellä ajatuskin muuttuu, Uhtuseuraan pääemäntä Svetlana Staskoit vakuutti.

Serota. Kurssin kulttuuriretken kohteena oli Vuonninen ja Vaassilan kivi. Retken paikallisoppaana oli perheensä matkailu- ja sahayrityksessä työskentelevä Egor Egorov.

Vaassilan kivi on vienalaisten runolaulajien muistomerkki eli luonnon muovama kivenjätkäle, jossa välkkyvä liki 300 pyöreätä ja sinistä lasilevyä. Kivi on saa-

nut nimensä Vuonnisen kylässä asuneen tietäjän Vaassila Kieleväisen mukaan.

– Tavattuun Vaassilan Elias Lönnrot päätti tehdä keräämistään kansanrunoista eepoksen, eikä vain julkaista runoja eri aihepiirien mukaan, Egor Egorov kertoi.

Kieleväisen sukuun kuuluvan kuvanveistäjän Martti Aihan suunnittelema muistomerkki valmistui vuonna 1995 Karjalan Sivistysseuran ja Kalevalaseuran tuella.

Nelläspäivä. Helle heli ja karjalan kielen opiskelu jatkui kahdessa ryhmässä. Verbit taipuivat ja akkusatiivit aukenivat. Parasta harjoitusta oli vienankarjalaisista elämänmenoja kuvaavien tekstien sekä sananlaskujen ja arvoitusten lukeminen ääneen.

Tampereelta kurssille lähtenyt Aino Untamala sai kokea, että vienankarjalaisilta isovanhemmilta lapsuudessa kuultu kieli vertyy nopeasti: vanhat tutut sanat muistuiivat mieleen ja ääntäminen sujui luontevasti. Kurssin antia syvensi maja-paikka alkuperäisen vienankarjalaisen hoivissa.

Teksti ja kuva
ELLA KARTTIMO

Repolan kulttuuritalo on kyläelämän keskus

Repolan kylässä pidettiin heinäkuussa kyläpruasniekka, johon kokoontui väkeä Repolan seudulta, Petroskoista ja Suomesta. Tämänvuotinen juhla oli omistettu paikalliselle kulttuuritalolle, joka on toiminut jo 45 vuotta.

Vanha karjalainen kylä Repola sijaitsee Mujejärven piirissä Lieksajärven rannalla. Kylä on perustettu 1600-luvulla. Satojen vuosien aikana Repolassa on käynyt satoja matkailijoita ja kansanrunouden keräilijöitä, muun muassa kuuluisa Elias Lönnrot.

Kun vuonna 1832 Elias Lönnrot oli runonkeruumatkalla Vienassa, hän tuli Repolaan Kolvasjärveltä jalkaisin. Matkan pituus oli 15 virstaa.

- Repola on aina ollut seudun keskus. Neuvostoliiton aikana se oli metsätyöläisten taajama. Vuonna 1989 sen asukasluku oli yli 2 000 ja nykyään noin 1 000 henkeä, kylän päämies Aleksandr Pašuk kertoo.

Kyläpruasniekka on suuri tapahtuma kaikille kyläläisille. Kulttuuritalolla on suuri merkitys joka kylän elämässä. Repolan kulttuuritalossa toimii kerhoja, siinä harjoittelevat lasten ja aikuisten perinneryhmät. (Natto Varpuni, Karjalan Sanomat)

Suomalais-ugrilaiset kansat listaavat seitsemän ihmettään

Suomalais-ugrilaiset kansat valitsevat oman kulttuurinsa ja historiansa tärkeimpiä muistomerkkejä. Suomalais-ugrilaisen maailman suurimman ihmeen nimestä kilpaillaan tämän vuoden loppuun saakka.

Karjalan muistomerkkeistä kilpailuun ovat ehdolla Vottovaara ja sen seitakivet, Kinnermäen, Soutjärven ja Paanajärven kylät sekä Äänisen ja Vienanmeren kalliopiirroksiset. Lista voi tulla laajemmaksi.

Kilpailu toteutetaan suomalais-ugrilaisen kansojen tietokeskuksen aloitteesta. Komin tasavallassa sijaitseva tietokeskus aikoo luoda alkuvaiheessa listan ihmeis-

tä. Sen jälkeen se julkaistaan internetissä, missä jokainen halukas voi äänestää parhaita kohteita.

Tällä hetkellä tietokeskus kerää informaatiota eri alueiden ihmeistä. Jokaisella alueella on omia ihmeellisiä nähtävyyksiään, joista halutaan kertoa muille.

- Ihmiset tietävät tavallisesti oman kulttuurinsa ja seutunsa muistomerkkeistä. Me haluamme, että huomiota saisivat ne muistomerkit, joilla ei ole suurta mainetta, kilpailun koordinaattori Maria Sakajeva kertoo. (Darja Trofimova, Karjalan Sanomat)

Nuori Karjala -lehti saattaa muuttua karjalankieliseksi

Karjalan Kielen Seura on neuvotellut Nuori Karjala -lehden julkaisuoikeuksien ostamisesta. Jos kauppa toteutuu, lehti muuttuu karjalankieliseksi.

Karjalan Kielen Seuran puheenjohtaja arkkipiispa Leo pitää karjalankielisen lehden perustamista erittäin tärkeänä asiana.

Karjalan kielen päämurteita on kolme: varsinaiskarjala, aunuksenkarjala eli livvi sekä lyydi. Kaikille yhteistä kirjakieltä ei ole vielä pystytty kehittämään. Arkkipiispan mukaan uudessa Nuori Karjala -lehdessä voisi olla juttuja eri murteilla.

Karjalan Kielen Seura on ollut useita kertoja yhteydessä myös Suomen Yleisradioon ja esittänyt toiveensa saada radioon karjalankielistä ohjelmaa ja uutisia kuten saamenkielisillä ja romaneilla on. Mahdollisuudet näyttävät hyviltä. Karjalan kieli sai vähemmistökielen statuksen viime vuoden lopulla.

- Teemme yhteiskunnallisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävää työtä, mutta toimimme ilman tukea hattu kourassa. Varoja olemme koonneet lahjoituksilla, kirjojen julkaisulla ja myynnillä, arkkipiispa toteaa Karjala-lehdessä.

- Tarvitsemme muun muassa lisää parempia karjalan kielen opettajia. Myös päiväkotitarkoitettuja kielipeisiä olisi Nurmeksens lisäksi perustettava muualle maahan, hän sanoo.

Karjalan kieli ja kulttuuri olivat esillä heinäkuun lopussa Nurmeksessä pidetyillä Laatokankarjalaisilla heimojuhlilla.

Irja Viirto (I

Tollonjoen nauravasilmäinen Irja on kulkenut pitkän matkan Wienan sines-tä halki sotavuosien ja vaikeiden aikojen rauhalliseen ja idylliseen Vihtiin, Otalammin kylään.

Irja Viirto (Denisov) syntyi 5.7.1930 Juhho ja Anni Denisovin perheen esikoisena. Sisarusparveen kuului yhteensä seitsemän lasta, joista kuopus valitettavasti kuoli jo varhain.

Irjan äidin äiti Iro Remsu (syntyi 1879 Tollonjoella ja kuoli 1971 Ruotsissa) oli aikansa kuuluisia runontaitajia, joiden laulantaa on tallennettuna mm. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistoissa. Iro-mummon muistelmia löytyy myös Pertti Virtarannan kirjasta Vienan kansa muistelee (WSOY 1958).

Elämä oli ilmeisen niukkaa Tollonjoella. Perheen isä työskenteli kolhosniekkana - toki ammatti oli tärkeä kolhoosin suuressa navetassa. Virallisesti titteli oli lääkintäeläinhoitaja. Anni-äiti oli kotona lasten luona.

Tollossa jouduttiin pelkäämään pahoin talvisodan aikana. Ikävällä tavalla kuuluisan Raatteentien toinen pää sijaitti vain viitisen kilometriä Irjan kotiseudulta ja Tollon taloissa majoittautui neuvostosotilaita.

Jatkosodan aikoja Irja on niin tuhanneesti joutunut kuvailemaan tutuille ja tuntemattomille. Hänellä on ollut kyky saada vieraatkin ihmiset vakuuttuneiksi asioiden kulusta rajan toisella puolella, koska hyvä muisti ja ikuinen kiinnostus lapsuuden kotipaikkoja kohtaan ovat saaneet hänet hankkimaan jatkuvasti lisää tietoja tuosta kauheasta ajasta.

Mm. Karjalan Heimo -lehden entinen päätoimittaja Sakari Vuoristo käytti Irjaa useasti apunaan valokuvien tunnistamisessa ja muutenkin ”informanttina” yhä uusien dokumenttien tultua julkisuu-teen.

- Silloin kun Neuvostoliitto romahti, tuntui kuin maailma olisi suurentunut, kertoo Irja perestroikan vuosista.

- Olin perustamassa Vuokkiniemi-seuraa yhtenä innokkaimmista ja sieltä 90-luvun alusta lähtien olen kiiruusti paikannut matkalaukun aina, kun on ollut mahdollista päästä käymään Vienan lumailma, naurahtaa Irja.

Irja Denisov) 80 vuotta

*Irja Viirto kuvattu-
na muutama vuosi
sitten Ontsin talon
edessä Vuokkiniemessä.*

Irja Viirto on seuran perustaja- ja kunniajäsen!

- Nyt on parisen vuotta ollut hiljaisempaa matkojen suhteen, mutta kotimaassa käväisen kyllä aina mielelläni kyläilemässä. Päivittäiset kävelylenkit pitävät vetreänä, eikä muutenkaan ole suuria vaivoja ollut.

Irja on aktiivisesti mukana jumppakerhossa ja monissa muissakin eläkeriennöissä.

- Mutta sinne kotipaikoille Vuokkiniemeen aina mieli palaa. Ikävä vain että siellä meidän ikäisten mummojen rivit harvenevat päivä päivältä.

- Toisilmaksiin on jo lennähtänyt monia ikäisiäni. Vienan naisten (ja ukkojen) kova elämä ja varmasti myös juuri kasvuaikaan 13-15 ikävuoden vaiheille sattuneet evakkoretket, nälkä ja sairaudet, vaikuttavat koko ikäpolveen, pohdiskelee Irja Viirto ja huokaisee.

Tollonjoen kylään tieto jatkosodan alkamisesta tuli yllättäen, eikä neuvostoliittolainen evakuointi syrjäseudun lähes tiettömällä seudulla voinut mitenkään onnistua kovinkaan järjestelmällisesti.

Aseikäiset miehet oli jo aikaisemmin ohjeistettu paremmin mahdollisesti tulevaa suursotaa varten, mutta vanhukset ja lapset olivat lähinnä vain hidastavaa joukkoa.

Ja niin kävi monessa muussakin Länsi-Vienan syrjäkylässä, että suomalaismieliset ja ehkä luokkavihollisina syrjäkarein katsotut - mahdollisesti isättömät perheet - pakenivat "toiseen suuntaan" kuin mitä neuvostojen maa odotti.

Irja Viirto kokee suomalaisten miehityksen ajat Vuokkiniemellä pelkästään myönteisenä ja rikkaana muistona nuoruudestaan.

- Ruoka parani ja perheet saivat kolhoosin lehmiä ja muuta karjaa omistukseensa. Myöskin suomalainen koulu tuntui kovin mieluisalta, se oli ihan muuta kuin mihin oli totuttu.

- Minä pidin kovasti kasvimaan hoidosta, jota Suomesta saakka oli tullut ihmisiä meitä opastamaan, muistelee Irja.

- Jouduimme kylläkin muuttamaan pois Tollonjoelta Vuokkiniemeen, koska vuoden 1944 keväällä venäläisten partisaanien hyökkäykset kävivät oikein vaarallisiksi.

- Ja muutenkin sodan kulku ja tulevaisuus näytti uhkaavalta, Irja kertoo.

Vuokkiniemen pitäjän alueella asui suomalaismiehityksen aikana 580 siviiliä, suurin osa lapsia ja vanhuksia. Kun suomalaisjoukot joutuivat perääntymään Vuokkiniemen alueelta, Suomen ja Neuvostoliiton väliset vihollisuudet oli jo keskeytetty.

Mutta koska Vuokkiniemen seudulla sodan tosiasiallinen johto oli saksalaisilla (7.Geb. Divisioona), niin vielä ei voitu tietää, miten Saksa kokee suomalaisten irtautumisen sodasta.

Ja niin sitten 4.9.1944 kello 17.22 tuli sähkösanoma Uhtuan (Vuokkiniemen) alue-esikuntaan alueen evakuoinnin alkamisesta. Tällä kohdalla siviilien siirtyminen tehtiin Raatteen tietä Hyrynsalmelle ja sieltä edelleen Alapitkän

väestöleirille.

Osa karjaa kuljetettiin Vuonnisen kautta ja eläinkolonnaa kuljettivat kaikki kykenevät miehet (ja pojat). Siviilien omistamia hevosia kuljetettiin 37 ja lehmiä 118 (40 vasikkaa) mutta lampaat (30) jouduttiin teurastamaan.

Evakuointikertomuksen mukaan siviilit saivat ottaa mukaansa "huomattavan" määrän omia tavaroitaan.

- Muistan että erosimme omaisistamme ja kavereistamme itkien ja haikeilla mielin, muistaa Irja, joka oli 14-vuotias jättäessään Vienan Karjalan.

Pakolaisille sotilasviranomaiset kertoivat, että lähteä saa, kuka haluaa, mutta pakkoa ei ole. Tämän vapaaehtoisen mieron tien valitsi Vuokkiniemen keskustan asukkaista 58 henkeä, Tollonjoelta 67 ja Pirttilahdelta 14.

Epätietoisuus tulevasta ja huoli muualta olevista omaisista sai kuitenkin osan asukkaista jäämään alueelle. He jäivät odottamaan, mitä tuleman pitää ...

Vuokkiniemen kunnan alueelta pakeni kaikkiaan 341 karjalaista syntyperää olevaa henkilöä.

Vuokkiniemeen jääneiden kohtalosta on vaikea enää saada tarkkoja tietoja, mutta suomalaisten lähdettyä paikakunnalle jääneet suljettiin tiettävästi koulun tiloihin (nykyiseen Kylätaloon) ja luonnollisesti saksalaisten vartiomiesten toimesta.

Koko Uhtuan alue-esikunnan alueelta siirtyi 341 henkilöä Lapinlahden Alapitkälle rakennettuun väestöleiriin. Samaisella "siirtoleirillä" oli aiemmin majoitettu mm. Inkeristä saapuneita pakolaisia.

Tässä 4.-13.9. 1944 tapahtuneessa heimolaisten yhdistymisessä eivät saksalaisten ja evakkojen (ja sotilaiden) välit kiristyneet mainittujen tapahtumien vuoksi, vaan ero tapahtui "sydämellisessä hengessä".

Alapitkän leiriltä Denisovien perhe matkusti tuttuihin sukulaisiin Kauhajoen Kainastolle ja sieltä edelleen Vihtiin.

Sen pitus starina -

Ta lykkyä Irjalle tulijalle vuuvulle !

Toivottau
OSSIPAN ASMO

Käytetty lähde:

KA/ SA Sotapäiväkirja 25645 (Uhtuan alue-esikunnan evakuointikertomus 1944)

Perinteentaitaja Santra R poissa, mutta muisto säil

Vienan Karjalan etevin suullisen perinteen taitaja Santra Remsujeva siirtyi 96-vuotiaana tuonilmaisiin kotonaan Vuokkiniemessä heinäkuun 16. päivänä. Hän syntyi Jyrin päivänä 6. toukokuuta 1914 suureen perheeseen. 1920-luvun alun Vienan levottomuuksien aikana hän joutui satojen muiden kyläläisten kanssa siirtymään pakolaisena Suomen puolelle, josta perhe pääsi palaamaan parin vuoden perästä takaisin kotiseudulle.

Jo 17-vuotiaana hän avioitui ja lähti

metsätöihin. Sodan aikana hän oli evakossa Arkangelin alueella suomalaisten ja saksalaisten vallattua läntisen Vienan. Rauhan tultua hän palasi kotiseudulle ja avioitui kolmannen kerran. Ensimmäinen puoliso kuoli jo ennen sotia ja toinen kaatui talvisodassa. Aikuisiksi hän kasvatti kahdeksan lasta.

Jo lapsena Santra oppi valtavan määrän lauluja enimmäkseen ämmöltään Nastolta, joka hänen kertomansa mukaan aina lauloi. Satuaarteistonsa hän

peri pääosin ukoltaan Kyyrö-Matilta. Ilalla kuulemansa tarinat hän painoi mieleensä toistamalla ääneen edellisenä iltana kuulemiaan satuja hakiessaan heiniä hevosella 15 kilometrin päästä Piesungista. Tämän heinänhakutehtävän hän oli itse valinnut jo pikkutyttönä, kun veljet olivat tuoneet Kemistä pienikokoisen mongolka-hevososen, josta tuli hänen hoidokkinsa.

Hän oli 1920-luvulla mukana kaksissa vienalaisissa häissä, joista toiset olivat

Remsujeva on tyy kirkkaana

*Santra Remsujeva kotonaan
Vuokkiniemessä lapsenlapsensa
Iron kanssa.*

hänen sisarensa Naston, ja painoi laulut tarkasti mieleensä. Juuri Vuokkiniemestä tallentamiaan häälauluja Elias Lönnrot käytti Kalevalassa. Santra oli siten elävä lenkki sitä ketjua, joka sitoo oman aikamme Kalevalan synnyttäneeseen runolauluperinteeseen. Häälaulujen lisäksi hän hallitsi paljon muutakin runolaulua: mm. Marjatan virren, Suuren tammen ja Vipusessa käynnin.

Muinaisrunous ja sadut eivät olleet

suinkaan ainoita perinteitä, joita Santra kantoi. Hänen herkkään korvaansa ja ilmiömäiseen muistiinsa oli tarttunut 1920-luvulla Karjalaan siirtyneiden suomalaisten punikkien vallankumouslaulut.

Kyminlinnan siirtoleirillä hän oli kuulut arkiveisun Titanicin uppoamisesta, joka pulpahti täydellisenä viiden vuosikymmenen tauon jälkeen hänen laulurepertoaariinsa. Suomen pakolaisajaltaan hänen muistiinsa painui myös virsiä. 1930-luvun metsätyömailta uutta työväenvaltiota rakentamaan tulleilta amerikansuomalaisilta hän sieppasi jazzinkin omaan lauluohjelmistoonsa.

Äidiltään hän peri pitkiä ja kaihoisia balladeja, jotka sijoittuivat, milloin Suomeen milloin Karjalaan, mutta yhtä usein myös kaukaisiin maihin. Piirileikkilaulut, polkat, jenkat ja katrillit sekä rekilaulut antoivat tahtia hänen jokapäiväisille askareilleen. Kun hän vielä vanhoilla päivillään sai seurakseen uuden bunukan, nuorimman poikansa tyttären Iron, myös lasten viihdytyslaulut ja tuutulaulut nousivat esiin muistin kätköistä.

Kaikkiaan Santralta on tallennettu satoja lauluja, jotka edustavat mitä erilaisimpia perinnelajeja. Mitä vanhemmaksi hän tuli, sitä enemmän hän alkoi muistaa varhaislapsuutensa lauluja. Puoli vuotta

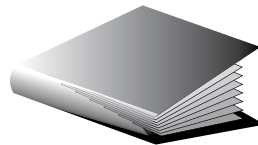
ennen kuolemaansa hänen muististaan pulpahti yllättäen Sammon taonta, jota ei laulettuna ollut tallennettu vuosikymmeniinkin keneltäkään.

Santran perinnetietämys ei rajoittunut vain lauluihin ja satuihin, joiden kertojana hän oli ylivertainen. Hän tunsi vienalaisen kyläelämän perinnetiedot ja -taidot omakohtaisen kokemuksen kautta. Tästä hän kiitteli ukkoaan Kyyrö-Mattia, joka otti hänet mukaansa mitä erilaisimpiin työtehtäviin ja perehdytti hänet niistä suoriutumiseen. Hän hallitsi myös kotikylänsä sukuhistorian ja osasi luetella monen vuokkiniemeläisen suvun perheenjäsenet usean polven taakse.

Santra Remsujevan lauluja ja tietohuisia on tallennettu satoja tunteja Juminkeon arkistoon. Santran kertomia satuja on julkaistu useissa antologioissa; hänen lauluistaan on tehty cd-levy ja hänestä on valmistumassa dokumenttielokuva. Häntä on usein kuultu sekä Karjalan että Suomen radioissa ja nähty tv-ohjelmissa.

Monet Vuokkiniemessä Santran kotona käyneet vieraat, niin karjalaiset kuin ulkomaisetkin, hän hurmasi lauluillaan, tiedoillaan ja taidoillaan. Santran myötä yksi aikakausi sai päätöksensä. Hänen veroistaan karjalaisen perinteen taitajaa ei enää ole eikä voi tulla.

MARKKU NIEMINEN

KIRJA

*Outi
Juurikainen*

*Tiia
Vajanto*

Tietoa, tarinaa ja Vienan kulttuuria uudessa kirjassa

Elämyksiä ja Karjala-tietoutta sekä tukea karjalan kielen opiskeluun Suomesa ja tietoa Karjalan tasavallassa aloitusta kielipesätoiminnasta. Kaikkea tätä tarjoilee lapsille ja varhaisnuorille tarkoitettu elokuun aluss ilmestynyt Iina ja ämmö. Sen kirjoittajia ovat joensuulaiset Outi Juurikainen ja Tiia Vajanto.

Iina ja ämmö on samanaikaisesti kaudonkirjallinen teos ja tietokirja. Tarina vienankarjalaiset juuret omaavan pikkutyön ja hänen menneisyyttä muistelelevan isoisoäitinsä lämpimästä suhteesta vie lukijan maailmaan, jossa lapsen oma kokemusympäristö ja toiseus kohtaavat

ja osittain sulautuvat toisiinsa. Tietois-
kut antavat faktatietoa Vienan Karjalan
historiasta, perinnetavoista, ruokakult-
tuurista ja kielestä.

Kirjan kirjoittaja Outi Juurikainen on
Joensuussa asuva filosofian maisteri, jo-
ka on aikaisemmin julkaissut kaksi las-
tenkirjaa.

Hänellä itsellään on vienalaiset juu-
ret, jotka heijastuvat tekstissä, vaikka
teos onkin fiktiivinen eikä kerro hänen
omasta lapsuudestaan.

Juurikaisen kiinnostus omaan taustaan
heräsi keskusteluista vanhusten
kanssa. Hän myös havaitsi itse olevan-

sa kolmannen polven pakolainen. Iina
ja ämmö -kirja onkin teemoiltaan uni-
versaali, vaikka siinä kerrottu maailma
liittyy Suomen nykypäivään Iinan näkö-
kulmasta ja ämmön kertomuksiin omas-
ta kotiseudustaan.

Toinen tekijä Tiia Vajanto on myös jo-
ensuulainen. Hän on perinteentutki-
muksen maisteri ja kuvataiteilija.

Kirja on julkaistu Juminkeon ja Karja-
lan Sivistysseuran yhteistyönä.

Teosta jaetaan kielipesiin ja Vienan
kouluihin, joissa opiskellaan suomea tai
karjalaa. Sitä on saatavissa myös Jumin-
keosta sekä Karjalan Sivistysseurasta.

• PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Kari Kemppinen

Karjalan kieli – karjalan kielet

Olin kesällä opastumassa karjalan kielen ja kulttuurin kurssilla Vienan Karjalassa, Uhtualla. Opastajina olivat dosentti Olga Karlova Petroskoista ja professori Pekka Zaikov Itä-Suomen yliopistosta Joensuusta. Kiitos heille, vielä kerran, aivan upeasta opastuksesta, joka ei ainoastaan rajoittunut vianaan eli varsinaiskarjalan pohjoiseen murteeseen, vaan sisälsi äijösti karjalaista kulttuuria.

Kurssille osallistui kolmekymmentä innostunutta, vasta-alkajista Kielipesä-opastajiin, Karjalan tasavallassa ja Suomessa asuvaa naista ja miestä.

Kurssin aikana hahmottui tämän palstani sisältöaihe ja tärkeys: karjalan kieli.

Olen ollut viime vuosina lukuisia kertoja tilanteissa ja tilaisuuksissa, joissa keskustelijoilla on puutteelliset tiedot karjalan kielestä, sen murteista, joten päivitys lienee paikallaan – lehtemmekin lukijoille.

Karjalan kielessä on kolme päämurretta. Varsinaiskarjalaa eli vienalaismurteita ja eteläkarjalaismurteita puhutaan Vienan Karjalassa ja Aunuksen Karjalan pohjoisosassa sekä Sisä-Venäjän karjalaisaarekkeissa. Livviä eli aunukselaismurteita puhutaan Aunuksen Karjalan eteläosassa, lyydiä eli lyydiläismurteita puhutaan lyydiläiskylissä, pääosin Prääsän, Aunuksen ja Kontupohjan piireissä.

Suomessa, Etelä- ja Pohjois-Karjalassa, ei puhuta karjalan kieltä, vaan suomen kielen (karjalan) murteita: Etelä-Karjalassa se on kaakkoismurretta ja Pohjois-Karjalassa itäistä savolaismurretta.

Karjalan kieli/kielet kuuluvat suomalais-ugrilaisiin kieliin, itämerensuomalaiseen kieliperheeseen. Koska kieltä/kieliä puhutaan laajalla alueella, murre-erot ovat suuria. Vienan läntisimpien alueiden murteissa tuntuu suomen kielen vaikutus eli suomalaisten on sitä helppo ymmärtää, eteläkarjalaismurteita jo vaikeampaa, ja livvin ja lyydin ymmärtäminen on jo työläämpää, koska niissä,

varsinkin lyydissä, tuntuu vepsän vaikutus vahvana. Myös venäjä on vaikuttanut enemmän karjalan eteläisiin murteisiin.

Karjalan tasavallassa hyväksyttiin vuonna 2004 kielilaki, joka antaa karjalan kielelle vähemmistökielen aseman. Suomessa vuonna 2009 vahvistettiin asetus, jossa karjalan kieli määritettiin ei-alueelliseksi vähemmistökieleksi.

Karjalan kielen opetuksessa viena ja livvi ovat kehittyneet kirja- ja opetuskieliksi kielioppeineen ja sanakirjoineen. Lyydin kirjakielen luominen on alkanut vasta 2000-luvulla. Työ on kesken ja jatkuu edelleen.

Tällä hetkellä karjalan kieltä voi opiskella eri puolilla Suomea pääosin karjalaisseurojen järjestämällä lukuisilla kursseilla sekä Itä-Suomen yliopistossa Joensuussa. Lisäksi Helsingin ja Oulun yliopistoissa järjestetään opiskelijoille erikoiskursseja. Petroskoin yliopistossa voivat suomalaisetkin opiskella karjalan kieltä. Karjalan Sivistysseura ja Karjalan Rahvahan Liitto ovat jo vuosia järjestäneet karjalan kielen (viena) ja kulttuurin kursseja, kuten tänäkin kesänä.

Tässä seuramme jäsen- ja sidosryhmälehdessä, Karjalan Heimossa, julkaistaan säännöllisesti karjalankielisiä artikkeleita. Seuramme kautta voi tilata myös Vienan Karjala (viena) tai Oma Mua (livvi) sanomalehtiä.

Myymme karjalankielisiä kirjoja, ja muistathan, että osallistumme Helsingin Kirjamesuille 28.–31.10.2010, yhdessä Karjalan Kielen Seuran kanssa, jossa kirjojen myyntivalikoimamme ovat runsaimmillaan.

Lisää karjalan kielestä (sisältää ääninäytteitä) ja myynnissä olevista kirjoistamme saa seuramme nettisivuilta: www.karjalansivistysseura.fi.

Mie pakajan karjalaksi: ei tieto ojah kua! (Minä puhun karjalaa: ei oppi ojaan kaada!)

Näkeyvymmä – tapaamisiin

KARI KEMPPINEN
puheenjohtaja

Karjalan Heimo

Vietitkö juhlaa,
kuuluiko kesääsi
aito pruasniekka
tai sukukokous?

Kirjoita juhlistasi juttu Karjalan Heimoon!

Lähetä kuvat ja kohtuumittaiset tekstit päätoimittajalle mieluiten sähköpostilla viimeistään 25. syyskuuta. Myös muu seuraavaan lehteen tarkoitettu aineisto toimitukseen samaan päivään mennessä. Hyvää alkusyksyä!

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Karjalan Sivistysseuran opiskeluapurahat ovat haettavina

Katso ohjeet kotisivuiltamme osoitteesta:
www.karjalansivistysseura.fi > Apurahahakemukset

Hakuaika päättyy 15.10.2010.

Lisätietoja saa myös toimistostamme
(09) 171 414 (ti ja to klo 10–15).

KARJALAN SIVISTYSSEURA ry
Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki

Karjalan Heimo 9-10

Seuraava Karjalan Heimo ilmestyy lokakuun puolivälissä.

Vietätkö syntymäpäivää, onko läheisesi siirtynyt tuonil-
maisiin vai onko perheessäsi tai suvussasi ollut jotakin muu-
ta pruasniekkaa?

Haluaisitko kirjoittaa jostakin karjalaisuuteen liittyvästä
aiheesta jutun lehteen? Karjalan Heimo julkaisee mielellään
hyviä tarinoita karjalaisesta elämästä ja kulttuurista, arjesta

ja pyhästä. Kerro siis siitä kaikesta muillekin!

Lähetä seuraavaan Karjalan Heimo -lehteen tarkoitetut
jutut ja kuvat päätoimittajan sähköpostiin viimeistään lau-
antaina 25. syyskuuta tai kirjepostilla jo sitä ennen. Kaikki
yhteystiedot sivulla 99 tässä lehdessä.

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Maata ja asuntoja myydään Venäjällä ulkomaalaisille

Ulkomaalaiset voivat ostaa Venäjältä maata ja asuntoja, kun vain noudattavat yleisiä ehtoja. Venäjän uuden maalan 15. pykälän mukaan ulkomaalaiset eivät voi kuitenkaan omistaa maa-alueita tai tontteja rajavyöhykkeellä.

Karjalan tasavallan alueella rajavyöhyke on noin 15 kilometriä. Esimerkiksi Kostamus, Uhtua, Kiestinki, Pääjärvi ja Repola eivät kuulu rajavyöhykkeeseen. Leningradin alueella vyöhykkeeseen kuuluu suurin osa Viipurin länsipuolista aluetta sekä Enson eli Svetogorskin kaupunki.

Myyntirajoitukset koskevat esimerkiksi seuraavanlaisia valtion tai kunnan omistuksessa olevia tontteja: suojeltavat luonnonalueet, metsämaat, valtion tai kunnan omistuksessa olevat vesistöt, kulttuurimuistomerkit sekä arkeologiset kohteet.

Voimassa oleva lainsäädäntö ei salli metsämaan myymistä eikä vuokraamista. Tosin parhaillaan valtion duumassa on käsiteltävänä uusi metsälaki, jossa metsänomistuskysymyksiä tarkastellaan hieman eri tavalla.

Maalan mukaan ulkomaalaiset eivät voi ostaa maatalous-

maata. Maan voi ottaa vuokralle enintään 49 vuodeksi.

Lainsäädännön mukaan ulkomaalainen voi melko vapaasti ostaa ja myydä asuntoja Venäjällä.

Esimerkiksi Viipurissa voi ostaa huoneistoja vaikkapa rakenteilla olevista taloista. Muun muassa rakennusyhtiöt ZAO Strojkompleks ja Vira tarjoavat asuntoja rakenteilla olevista kohteistaan. Yhden neliömetrin hinta on noin 500 euroa.

Kiinteistökaupoille lähtevän suomalaisen kannattaa kuitenkin muistaa, että asiat eivät suju naapurimaassa samalla tavalla kuin Suomessa. Monia yllätyksiä voi matkan varrella tulla.

Kaikki kiinteistökaupat tulee ehdottomasti rekisteröidä valtiolliseen rekisteriin viimeistään kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Hakijalle annetaan kuitti siitä, että rekisteröivä viranomainen on ottanut vastaan hänen asiaperinsä rekisteröitäväksi.

(Lähde: <http://www.viipurikeskus.fi/>)